

Čiekurs

rudens

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

4 (40) 2013

Sākušies kursi meža īpašniekiem un nozares speciālistiem

LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) arī nākamā gada sākumā turpinās novembrī uzsāktu apmācību programmu meža īpašniekiem visā Latvijā, piedāvājot 2 līdz 4 dienu kursus par trīs dažādām tēmām.

MEŽAUDŽU KOPŠANAS PAMATI

Kursa mērķis ir padziļināt meža īpašnieku zināšanas un pieredzi meža kopšanas jautājumos. Meža kopšanas pamatu programma sastāv no teorijas izklāsta par meža resursiem Latvijā, meža apsaimniekošanas likumdošanu, kokaugu augšanas gaitu, meža apsaimniekošanas ciklu, mežaudžu parametriem, to noteikšanas metodēm, mežaudžu kopšanas pamatprincipiem jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs, kā arī par dabas aizsardzības prasībām un darba paņēmieniem mežaudžu kopšanā.

Praktiskajās nodarbībās meža kursa dalībnieki apgūs izcērtamo kociņu izzīmēšanu kopjamā platībā un audzes raksturojošo rādītāju noteikšanu dabā. Programmā ietverta arī zināšanu apguve par darba drošības un vides prasībām meža darbos ar motorzāģi un krūmgriezi, instrumentu apkope un ekspluatācija. Kursanti paši mežā veiks nelielas platības izkopšanu ar krūmgriezi un koka gāšanu ar motorzāģi. Kursa ilgums – 4 dienas.

MAZVĒRTĪGO UN NEPRODUKTĪVO MEŽAUDŽU PRODUKTĪVĪTĀTES CELŠANA

Kursa mērķis ir gūt izpratni par mazvērtīgo un neproduktīvo mežaudžu kopšanas pamatiem.

Foto: Pēteris Nēbars

Pirmā apmācību grupa mežaudžu kopšanas pamatus apguva Madonā. Lektors Āndris Spaiļe kursantiem māca kā pareizi nogāzt koku

duktīvo mežaudžu veidiem, to praktisko atpazīšanu mežā. Programma sastāv no teorijas izklāsta par meža resursiem un to izmantošanu, regulējošo likumdošanu Latvijā, kā arī par kokaugu struktūru, krāju un kvalitāti, neproduktīvu un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņas iespējām. Praktiskās nodarbībās meža kursanti atpazīs un novērtēs mazvērtīgas un neproduktīvas mežaudzes. Kursa ilgums – 2 dienas.

SAVVAĻAS DZĪVNIĒKU SLIMĪBAS, MEDIJUMA GAĻAS HIGIĒNA UN PĀRTIKAS DROŠĪBA

Kursa mērķis ir apgūt zināšanas par savvaļas dzīvnieku slimībām, medījuma gaļas higiēnas un pārtikas drošības prasībām. Kursa programma sastāv no teorijas apgūšanas par medijamo dzīvnieku anatomiju, fizioloģiju un uzvedību, medījuma gaļas higiēnu un aprites prasībām, savvaļas dzīvnieku slimībām. Praktiskajās nodarbībās tiks apgūta medijamā dzīvnieka ādas noņemšana un sagatavošana, iekšējo orgānu pareiza izņemšana, paraugu noņemšana laboratoriskajām analizēm, kā arī kautķermeņa sagatavošana. Mācību ilgums – 2 dienas.

Kursu pasniedzēji ir pieredzējuši lektori – MKPC darbinieki, Latvijas mežzinātnes institūta «Silava», LLU Meža fakultātes, Ērgļu arodvidusskolas, Pārtikas un veterinārā dienesta, kā arī citu institūciju speciālisti.

Kursu klausītāji saņems izdales materiālus un pēc kursu beigšanas – sertifikātus, kā arī pēc kursa «Mežaudžu kopšanas pamati» apgūšanas – apliecinājumu par zināšanu apguvi darbam mežā ar motorzāģi un krūmgriezi.

Plašāka informācija un apmācību programmas pieejamas MKPC mājas lapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā Apmācības – Arodapmācības vai pa tālruni 63050477. Vietu skaits ierobežots. Pieteikšanās – MKPC nodaļās.

Kursus Meža konsultāciju pakalpojumu centrs organizē Eiropas Savienības un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai pasākuma «Arodapmācības un informācijas pasākumi» aktivitātes «Arodapmācības» apakšaktivitātes «Nozares speciālistu līmeņa mācību organizēšana» ietvaros. Projektu līdzfinansē ES un ELFLA. To atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Sarmīte Grundšteine,
MKPC Informācijas un apmācību daļas vadītāja

ŠAJĀ NUMURĀ:

JAUNUMI

- Kompensācijas varēs saņemt, ja īpašumā ir īpaši aizsargājama dabas teritorija vai mikroliegums
- Meža transformācija pārdēvēta par atmežošanu

SAIMNIEKOJAM MEŽĀ

- Ojārs Gailītis savā mežā izmanto paša audzētus stādus
- Vladislavs Tukišs: «Ar mežu iepazīnos jau agrā bērnībā»

AR MEŽU SIRDĪ

- Mežkopju Ruževicu dzimta – tikai viena koka mūžs...

NOTIKUMU MOZAĪKA

- Seminārā dažādi viedokļi par izlases cirtēm
- Rīgā dzīvojošie meža īpašnieki apgūst meža apsaimniekošanas pamatus

PASAULĒ

- Austrijā meža pārvaldība tiek orientēta uz dabisku mezsaimniecību

PRAKTISKI PADOMI

- Dokumenti, kuri ir vitāli nepieciešami, saimniekojot mežā
- Stādījumu aizsardzība no meža dzīvnieku postījumiem

NO PIEREDZES PŪRA

- Kā sēnes saglabāt ziemai

PAR MEDĪBĀM

- Darbs pie grozījumiem Medību likumā ir bijis ļoti ilgs

2. - 3. lpp.

4. - 5. lpp.

6. - 7. lpp.

8. - 9. lpp.

10. - 11. lpp.

12. - 13. lpp.

14. - 15. lpp.

KO ATSTĀSIM MANTOJUMĀ?

Rudens un ziema ir vairāk pārdomu laiks. Mani uz pārdomām rosināja Valsts meža dienesta apkopotā informācija par to, kādas koku sugas izcērtam un ar kādām atjaunojām savus mežus.

Zinām, ka valsts mežos izcirtumus, kuros par meža vērtību domā ilgtermiņā, atjauno ar augstvērtīgu stādāmo materiālu un pēc iespējas vairāk ar skuju kokiem. Bet pārējos, galvenokārt privātajos mežos, situācija ir atšķirīga.

Rēdzam, ka, mežu atjaunojot, nocirstos skuju kokus nomaina apse un balttalksnis. Daļēji tas izskaidrojams ar likumdošanas izmaiņām, kas meža īpašniekiem dod lielāku izvēles brīvību, reizē arī iespēju taupīt, izkopjot izcirtumus un samierinoties ar to, ko devusi māte Daba.

Grūti pateikt, vai tas ir labi vai slikti. Kura suga nākotnē būs vērtīgāka? Viss atkarīgs, ko nākotnē izaudzēsīm. Šobrīd kokmateriālu pārdošanas cenas augstvērtīgiem sortimentiem (skuju koku zāgļiem, finierkluciem u.c.) ir vismaz 3 reizes augstākas nekā malkai. Taču visu nosaka pieprasījums. Šie sortimenti vienmēr būs vērtīgi. Iespējams, ka, attīstoties tehnoloģijām, pieaugs pieprasījums arī pēc mazvērtīgākiem sortimentiem, piemēram, enerģētiskās koksnes, kuru var izaudzēt ātrāk.

Domājot ilgākā laika periodā, arī uz mežu varam attiecināt teicienu «Ko sēsi, to plāusi» un tas paliek katra paša ziņā.

Novēlu visiem veiksmi darbos, veselību un dzīvesprieku! Uz tikšanās nākamajā gadā!

Sarmīte Grundšteine,
«Čiekura» redaktore

Pieņemta kārtība par kompensāciju izmaksu meža īpašniekiem ārpus NATURA 2000 teritorijām

2013. gada 2. oktobrī stājās spēkā Ministru Kabineta noteikumi Nr. 891 «Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru».

Lai saņemtu kompensāciju saskaņā ar šo kārtību, meža īpašniekiem līdz kārtējā gada 15. maijam ar iesniegumu jāvērsas Dabas aizsardzības pārvaldē. Taču, lai saņemtu kompensācijas par 2013. gadu, pieteikšanās termiņš bija 1. novembris, par ko MKPC informēja jau iepriekš.

KAM PIENĀKAS KOMPENSĀCIJAS?

Uzmanība jāpievērš faktam, ka kompensācijas tiks izmaksātas tikai to privāto mežu īpašniekiem, kuru īpašumā ir īpaši aizsargājama dabas teritorija vai mikroliegums, kurš nav kvalificēts kā Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorija (NATURA 2000). Privātajos mežos šīs teritorijas galvenokārt ir mikroliegumi, atsevišķi dabas pieminekļi, dabas liegumi un dabas parki.

Kompensāciju nepiešķir par

dabas pieminekļu veidu – aizsargājamo koku un akmeņu teritorijas, kā arī par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ja to kopējā platība ir mazāka par 1 ha, taču šis ierobežojums neattiecas uz mikroliegumiem.

KOMPENSĀCIJAS NOSACĪJUMI UN APJOMS

Ja pastāv saimnieciskās darbības ierobežojumi meža ap-

saimniekošanā, kompensāciju piešķir, ja mežaudze sasniegusi vismaz 20 gadu vecumu. Kompensācijas apjoms ir atkarīgs no saimnieciskās darbības ap- robežojuma veida:

- ♦ aizliegta mežsaimnieciskā darbība – 157 EUR/ha;
- ♦ aizliegta koku ciršana galvenajā un kopšanas cirtē – 157 EUR/ha;
- ♦ aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē – 128 EUR/ha;
- ♦ aizliegta koku kailcirtē ciršana – 43 EUR/ha.

Plašāka informācija pieejama Dabas aizsardzības pārvaldes interneta vietnes www.daba.gov.lv sadaļā Kompensācijas.

Savukārt par NATURA 2000 teritorijās (nacionālie parki, dabas rezervāti, dabas liegumi, dabas parki, aizsargājamo ainavu apvidi, kā arī atsevišķi mikroliegumi un dabas pieminekļi) esošajiem saimnieciskās darbības aprobežojumiem meža teritorijās, līdzīgi kā iepriekšējos gados, to īpašniekam ar iesniegumu būs jāvērsas Lauku atbalsta dienestā arī līdz kārtējā gada 15. maijam.

Raimonds Bērmanis,
MKPC direktors

Transformācija pārvēršas par atmežošanu

Kopš 2013. gada 1. janvāra ir būtiski mainījusies kārtība meža pārveidošanai citā zemes lietošanas veidā. Meža transformācija pārdēvēta par atmežošanu.

Atmežošana ir personas darbības izraisīta meža pārveidošana citā zemes lietošanas veidā (Meža likuma 1. panta 4. punkts).

Platību atmežo, ja tas nepieciešams (1) būvniecībai; (2) derīgo izrakteņu ieguvei; (3) lauksaimniecībā izmantojamās zemes ierīkošanai; (4) īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai.

Atmežot drīkst šādos gadījumos:

- ♦ ja personai ir izdots kompetentas institūcijas administratī-

vais akts, kas tai piešķir tiesības veikt minētās darbības;

- ♦ ja persona ir kompensējusi valstij ar atmežošanas izraisīto negatīvo seku novēršanu saistītos izdevumus (Meža likuma 41.panta pirmā daļa).

Paredzēti divi veidi, kā persona var kompensēt minētos izdevumus:

- ♦ samaksājot kompensāciju naudā;
- ♦ ar sēšanas vai stādīšanas paņēmieni ieadzējot mežu (izņemot plantāciju mežu) vismaz 0,1 hektāra platībā un papildus samazinātā apmērā, sedzot kompensāciju naudā. (MK 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.889 «Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un

atlīdzināšanas kārtību»).

Atmežošanas priekšnoteikums ir kompetentu institūciju izsniegti administratīvie akti:

- ♦ **būvniecībai** – vietējās pašvaldības būvvaldes izsniegta būvatļauja;

- ♦ **derīgo izrakteņu ieguvei** – vietējās pašvaldības izsniegta bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja, Ekonomikas ministrijas izsniegta licence ogļudeņražu ieguvei, Valsts vides dienesta izsniegta licence citos gadījumos;

- ♦ **lauksaimniecībā izmantojamās zemes ierīkošanai** – vietējās pašvaldības atļauja;

- ♦ **īpaši aizsargājamo biotopu atjaunošanai mežā** – Dabas aizsardzības pārvaldes izsniegta atļauja, ja darbību neveic Dabas aizsardzības pārvalde.

VMD informācija

VILKI LATVIJĀ – VAI TIEŠĀM DRAUDS?

Pēdējā laikā publiskajā telpā vairākkārt izskanējuši ziņā, ka vilki ir nodarījuši postījumus aitu ganāmpulkiem. Situācija sarežģīta – lauksaimnieki prasa kompensācijas, mednieki gatavi šaut vēl vairāk.

Vai kompensācijas atrisinātu situāciju? Vai palielināta vilku izsaušana kaut ko mainītu? Patiesība, kā parasti, ir pa vidu.

Valsts meža dienests apkopo informāciju par gadījumiem, kad no plēsējiem ir cietuši mājdzīvnieki, un nosaka maksimāli pieļaujamo nomedīšanas apjomu vilkiem. Lai situāciju izvērtētu objektīvi, jādistancējas no emocijām un jāņem vērā fakti.

Ik gadus tiek noteikts lielākais pieļaujams vilku nomedīšanas apjoms (limits), jo vilki ir Eiropā aizsargājama suga, kurai jā saglabā labvēlīgs populācijas stāvoklis.

Kā redzams pēc skaitļiem, limits pamazām ticis paaugstināts. Visticamāk, arī šajā sezonā nomedijamo vilku skaits tiks palielināts. Nomedīto vilku izpildes gaitu šobrīd jau vērtē speciālisti. Izņēmums bija 2010./2011. gada medību sezona, kad dziļā sniega un sērsnas dēļ medīt ar dzinējiem ziemas otrajā pusē nebija iespējams un limits palika sākot-

nējās robežās. Šajā sezonā no kopējā nomedīto vilku skaita (113), kas nomedīti līdz 5. oktobrim, 74 bijuši kucēni.

NOMEDĪŠANAS APJOMS – PĒC POPULĀCIJAS STĀVOKĻA

Maksimāli pieļaujams nomedīšanas apjoms vilkiem un lūšiem tiek noteikts pēc populācijas stāvokļa, nevis pēc mednieku un mežziņu uzskaites. Populācijas situācijas vērtējuma pamatā ir monitoringa dati – populācijas dzimuma un vecuma struktūra un bioloģiskais pieaugums (auglība mažuļu embrionālās attīstības periodā). Materiālus monitoringam zinātnieki ik gadus iegūst sadarbojoties ar medniekiem, kuri pēc medībām nodod tos zinātnieku rokās.

Monitoringa dati apliecina, ka katram vilku pārim gadā piedzimst vidēji 6 vilcēni. Lai aizstātu 200–250 gadā nomedītus vilkus, no kuriem, kā zināms, lielākā daļa ir nepieauguši vilcēni, pilnīgi pietiek ar 40–50 pieaugušo pāriem. Vilku populācija, kas sastāv no 200–300 indivīdiem pēc medību termiņa beigām, pateicoties brīvām pārvietošanās iespējām, piemērotām midzeņu vietām un barībai, nodrošina apmēram 50 pārus, kuri sekmīgi vairojas. Šādās robežās vilku skaits Latvijā pēdējo 10–15 gadu laikā arī svārstījies: no 200–300 ziemas beigās līdz 500–600 vasaras sākumā.

Apgalvojumam, ka valstī it kā dzīvo vairāk kā 1000 vilku, nav izskaidrojuma, jo šāda populācija ik gadus saražotu vismaz tikpat daudz kucēnu un augtu neiedomājami ātri.

PROBLĒMU ATRISINĀT AR MEDĪŠANU VIEN NEVAR

Saskaņā ar apkopoto informāciju par ziņotiem gadījumiem, kad vilki saplosījuši mājdzīvniekus, situācija bijusi sekojoša:

2009. gadā – 110 mājdzīvnieki, tajā skaitā 87 aitas;

2010. gadā – 85 mājdzīvnieki, tajā skaitā 70 aitas;

2011. gadā – 242 mājdzīvnieki, tajā skaitā 176 aitas;

2012. gadā – 170 mājdzīvnieki, tajā skaitā 163 aitas;

2013. gadā (līdz 1. oktobrim) – 174 mājdzīvnieki, tajā skaitā 152 aitas.

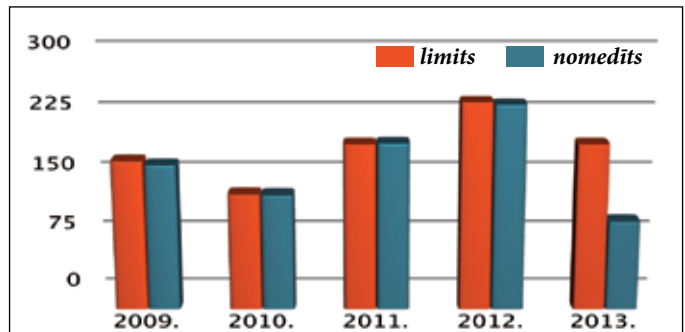
Redzams, ka pēc mazāka skaita vilku nomedīšanas 2010./2011. gada sezonā tiešām sekojuši plēsēju uzbrukumi divreiz lielākam skaitam mājdzīvnieku. Turpmākajos

gados vilku medības ir pastiprinātas, kaut gan saplosīto mājdzīvnieku skaits daudz nesarūk. Sīkāk analizējot vilku uzbrukumu gadījumus un iepazīstoties ar postījumu vietām, apstiprinās jau agrāk zināmais – mājdzīvnieku īpašnieki pilnībā ignorē līdzšinējo pieredzi, ieskaitot paši savējo, un neizmanto nekādus pasākumus īpašuma aizsardzībai pret savvaļas dzīvniekiem. Šādā situācijā problēmu atrisināt ar medīšanu vien nevar, jo postījumiem ir gadījuma raksturs.

No iepriekš minētā var secināt, ka plēsēju skaits populācijā tieši nekorelē ar nokosto mājdzīvnieku skaitu. Neatkarīgi no tā, kāds varētu būt kopējais vilku skaits, iespējama situācija, ka arī viens vienīgs palikušais vilks nokož aitas kādā aplokā kā viegli iegūstamu barību, un tas nenozīmē, ka vajadzētu palielināt vilku nomedīšanas apjomu. Vienīgais risinājums būtu konkrētu aizsardzības līdzekļu noteikšana.

VMD informācija

PIEĻAUJAMĀS VILKU NOMEDĪŠANAS APJOMS UN REZULTĀTI LATVIJĀ (2013. GADA REZULTĀTI LĪDZ 1. OKTOBRIM)

Balvu pusē tagad būs drošāk

Vienpadsmitais auto «Mercedes Benz Unimog U 4000» šovasar nonāca Balvos. Tā ir pirmā jaunā meža ugunsgrēku dzēšanai paredzētā automašīna Austrumlatgalē. Automašīna izgatavota pēc speciāla pasūtījuma un būvēta, ievērojot visas prasības, kas nepieciešamas tieši meža ugunsgrēku dzēšanai.

Pirmās desmit «Mercedes Benz Unimog» meža ugunsgrēku dzēšanai paredzētās automašīnas tika iepirktas 2011. gada nogalē, bet ugunskrīstības tām bija tikai 2012. gada sezonā. VMD Meža un vides aizsar-

dzības daļas vadītāja vietnieks Edijs Leišavnieks norādīja, ka jaunais auto, salīdzinot ar 30 gadus vecajiem «GAZ 66», noteikti atvieglos meža ugunsdzēsēju darbu. Ar jauno auto var strādāt operatīvāk, tam ir modernāki sūkņi un cits īpaši meža ugunsgrēku dzēšanai paredzētais aprīkojums. Valsts meža dienesta stratēģiskais mērķis ir nodrošināt visas virsmežniecības vismaz ar divām jaunām, speciāli meža ugunsgrēku dzēšanai aprīkotām automašīnām.

2013. gadā pavisam bijuši 423 meža ugunsgrēki, to kopējā

uguns skartā platība – 220 hektāru. Austrumlatgalē šajā gadā bijuši 18 meža ugunsgrēki un tajos kopējā uguns skartā platība bijusi 33,3 hektāri. Nāka-

majā ugunsnedrošajā periodā meža ugunsgrēku dzēšanā Balvu pusē varēs izmantot jauno «Mercedes Benz Unimog U 4000» automašīnu.

PAŠAM SAVI STĀDI

Foto: Dace Iraitis

Ojārs Gailītis pie savas Ziemassvētku eglīšu plantācijas

OJĀRS GAILĪTIS ir z/s «Miķeļi» īpašnieks. Saimniecība atrodas Apes novada Apes pagastā. Īpašumā ir vairāk nekā 30 ha mežu, kā arī lauksaimniecībā izmantojamā zeme.

Ojārs savā saimniecībā 1992. gadā dibināja kokaudzētavu, kura veiksmīgi darbojas arī šobrīd. Savas amata prasmes viņš apguva Aizupes (vēlāk Ogres) meža tehnikumā, kā arī pēc tam, strādājot Alūksnes MRS Apes kokaudzētavā. Pēc tās darbības izbeigšanās Ojārs izlēma izveidot savu kokaudzētavu. «Ir gandarījums, kad redzu, ka no kokaudzētavas pirmsākumos sētajām sēkliņām izaudzētie stādiņi nu jau mežā vairākkārt pārāguši augumā pašu sējēju,» saka saimnieks. «Un cik tonnu CO₂ pa šiem gadiem noglabājis mūsu izaudzētajos kociņos, kas to lai izskaita, jo tiek uzskatīts, ka rēķinot uz vienu audzes kubikmetru, koki uzņem apmēram vienu tonnu oglekļa dioksīda un izdala 0,7 tonnas skābekļa.»

MILJONS LABU STĀDU GADĀ

Kokaudzētavā ir divas siltumnīcas, kuras palīdz gadā saražot ap 1 miljonu stādu. Galvenokārt pieejami kailsakņu stādi. Pārsvārā audzē eglu (trīsgadīgus un četrgadīgus), kā arī priežu un bērzu stā-

pus. Nelielā daudzumā ir arī melnalkšņu stādi. Stādus audzē no augstvērtīgām sēklām, kuras iepērk no AS «Latvijas

Ojāra izaudzētie eglu stādi šogad padevušies vareni

valsts meži». Stādu audzēšanā ir ieguldīts liels darbs, resursi, zināšanas un mīlestība, lai iegūtu kvalitatīvu stādmateriālu un nezaudētu konkurētspēju ierobežotajā meža stādu tirgū.

KAS PĒRK STĀDUS?

Lielākoties stādus iegādājas privātie mežu īpašnieki, kuri vēlas labu mežu nodot mantojumā nākamajām paaudzēm, un uzņēmumi, kuri veic investīcijas mežā. Citi stādus pērk, lai atjaunotu mežu noteiktos termiņos – 5 vai 10 gadu laikā pēc nociršanas, kā teikts *Meža atjaunošanas noteikumos*, un nesaņemtu sodu par laikā neatjaunotiem izcirtumiem. Stādus no «Miķeļiem» iepērk pat no Latgales attālākajiem reģioniem. Būtiski lielāks pieprasījums pēc stādiem bija laikā, kad cilvēki varēja rakstīt

projektus un saņemt ES atbalstu lauksaimniecībā neizmantotajam zemju apmežošanai. Atbalstam beidzoties, stādu pieprasījums ir būtiski samazinājies. Daļa izaudzēto stādu tiek eksportēti.

SAVĀ MEŽĀ IZMANTO PAŠĀ STĀDUS

Savā mežā Ojārs stāda pašā kokaudzētavā izaudzētos stādus. Izcirtumos netiek gaidīta dabiska atjaunošana, jo saimnieks uzskata, ka stādīts mežs nākotnē būs saimnieciski vērtīgāks, jo tajā izmantots selekcionēts un pārbaudīts stādmateriāls. Stāda to, kas konkrētajā vietā piemērotāks. Kur pakalns, kur sausāks un augšne nabadzīgāka – tur stāda priedi. Kur mitra, applūstoša vieta, tur stāda melnalkšni. Ja augšne bagāta ar trūdvielām – eglī, bērzu. Līdz ar to izveidojas

jāņem vērā, ka mežaudzi atzīst par atjaunotu, ja meža tipos – silā, mētrājā, lānā, grīni, slāpajā mētrājā, viršu ārenī, viršu kūdrēnī, mētru ārenī un mētru kūdrēnī – mežaudze būs atjaunojusies ar priedi (priede aizņems vismaz 80 procentu no noteiktā minimāli nepieciešamā kopējā ieaugušo koku skaita). Turklāt atjaunotajā platībā minimālais nepieciešamais kopējais ieaugušo koku skaits priedei ir 3000 koku uz hektāru.

Ojārs ir zinošs mežkopis un stādu audzētājs, tomēr nepalīdz garām iespējas piedalīties dažādos semināros, lai mācītos ko jaunu, kā arī dalītos savā pieredzē ar citiem mežu īpašniekiem.

NĀKOTNES REDZĒJUMS

«To, kas notiks stādu tirgū tad, kad būs izauguši tie stādiņi, ko iesējām šopavasār, ir grūti prognozēt. Kopš 1995. gada ir bijuši pieņemti pieci dažādi *Meža atjaunošanas noteikumi*, bijuši pieejami Eiropas atbalsti, bijušas vētras ar lieliem mežu postījumiem, ir nākuši klāt jauni LVMI «Silava» un citu zinātnieku pētījumi un atziņas par mežu – ko un kā labāk darīt. Tas viss nenoliedzami ir ietekmējis un arī turpmāk ietekmēs mūsu darbošanos stādu audzēšanas sfērā. Taču, kamēr vien Latvijā šāls meži un tos kāds ap-

Kokaudzētavā audzē arī bērzu stādus, kas sagatavoti tirgošanai

daudzveidīgs mežs. Tāda veida audzēm ir lielāka izturība pret dažādiem riskiem, piemēram, snieglauzēm, sniegliecēm, vējgāzēm, kukaiņu uzbrukumiem.

Šobrīd meža īpašniekiem ir

saimniekos, būs nepieciešami kvalitatīvi, ar mīlestību audzēti koku stādiņi,» uzskata z/s «Miķeļi» vadītājs Ojārs Gailītis.

Linda Vladimirova,

MKPC Ziemeļaustrumu nodaļas vadītājas vietiece

Foto: Liene Ābolkalna no www.apesnovads.lv

Foto: Liene Ābolkalna no www.apesnovads.lv

MEŽS – MANS PRIVĀTĪPAŠUMS

Ar mežu iepazīnos jau agrā bērnībā. Mans tēvs visus lauku zemnieka pamatdarbus parzināja ļoti labi. Kur meža īpašumā bija smilšaini tūrumi, viņš izlēma tos apmežot ar priedītēm. Apstrādātā tūrumā iesēja priežu sēklas, kuras pats bija sagatavojis. Tas viss notika, kad man bija tikai 5 gadi, bet to visu atceros kā šodien, lai arī tūrums atradās patālu no lauku mājas.

LAUKI SĀKA APMEŽOTIES

Pie nekustamā zemes īpašuma ar ierakstu zemes grāmatā tiku 1999. gadā. Man piederošās meža platības cieši piekļāvās lauksaimniecībā izmantojamai zemei. Šie lauki sāka pamazām aizaugt – apmežoties. Pamatkultūras bija priedes un daļēji – bērzi. Lai tās aizaugtu vienmērīgāk, dabā esošos tukšumus papildus kultivēju – tā uzirdinot velēnu, kā arī augsnē palika nedziļas vadziņas, kurās sēklas, dabīgi iekrotot un uznākot lielum, ieskalojās un pārklājās ar augsnes slāni. Tā varēja notikt sēklas sadīgšana un kociņa atbilstība. Taču šiem mežiem ir divas ne visai labas īpašības. Tie ir vai nu par reti, vai to biežība ir traucējoša koku tālākai attīstībai. Bija arī jānokārto formalitātes, lai šie lauki zemes plāna eksplikācijā būtu jau kā meža zemes.

Lai mežu varētu prasmīgi un pareizi, atbilstoši visām prasībām, apsaimniekot, man jau 1998. gadā tika sagatavots *Meža apsaimniekošanas projekts* laika posmam līdz 2012. gadam. Lai varētu strādāt pie meža jaunaudžu kopšanas darbiem 2011. gadā tika veikta jauna meža inventarizācija. Kad lauki eks-

plikācijā tika reģistrēti kā meži, varēja ķerties klāt jaunaudžu kopšanas darbiem.

Pateicos Latvijas Lauku konsultācijas un izglītības centra Meža konsultāciju pakalpojumu centra Rēzeknes nodaļas vadītājam Jolantai Grišunovai – ar viņas palīdzību tika sagatavots meža apsaimniekošanas plāns un projekts iesniegšanai Lauku atbalsta dienestā. Projekta sākuma stadijā tika arī paredzēta priežu jaunaudžu atzarošana, taču priežu vecumi un augstumi bija jau pārsniegti. Neskatoties uz to, ka atzarošana tika izslēgta no projekta, es to dabā veicu: atzarošanai izvēljos vieglu motorzāģi līdz 3 kg smagu, lai fiziski varētu tikt galā ar šo nodarbi.

PAR SAIMNIEKOŠANU MEŽĀ

Iepazīstoties ar visu meža platību un tajā augošo koku sugām, konstatēju tikai atsevišķu egļu savainojumu, ko bija izdarījuši aļņa zobi. Aļņa bojājumi pēdējos gados ir būtiski mazinājušies, jo tie mazāk uzturas manu mežu tuvumā. Manā mežā labprāt uzturas un dzīvo stirniņas, jo mežam apkārt ir barības bāze un meža masīva vidū ir neliels meža ezeriņš, kur tās var padzerties.

Lai sagatavotu malku mājas apkurei, es apsekoju meža stāvokli un konstatēju gan vējgāzes, gan sausieņus, gan kokus bez galotnēm, kurus bojājusi sniega sega un apledējums, gan likos bērziņus, kuriem vairs nav lemts atgriezties vertikālā stāvoklī. Mežā ir vēl no agrākiem laikiem iebraukātas ceļu vietas, ko izmantoju. Pie celiņiem nokrauju jau sazāģētos

kokus, lai varētu piebraukt un viegli transportēt tos uz savu lauku māju. Šiem ceļiem ir liels pluss – man nav jāveido jauni ceļi, mežs netiek bez iemesla izzāģēts.

Mans mežs ir samērā jauns. Atsevišķi nogabali ir 65-75 gadus veci, daži nogabali tikai 30-48 gadus veci. Ir pāris jaunaudzītes, kuru 10-15 gadu vecumā. Tāpēc meža kokmateriālu realizācijai nekādas cirtes mežā nav veiktas.

Meža apsaimniekošanā man ar padomjiem tieši mežā ir palīdzējis Valsts meža dienesta pārstāvis, Rēzeknes nodaļas vecākais mežzinis Dainis Viļums, par ko esmu viņam ļoti pateicīgs.

Foto: Dzintra Gribuste

Nometnes dalībnieki ar interesi mācījās, kā sameklēt pazemes ūdens ceļus

Es vienmēr apmeklēju seminārus, ko rīko Meža konsultāciju pakalpojumu centra Rēzeknes nodaļas vadītāja Jolanta Grišunova. Ļoti patīk piedalīties seminārā, kurā var iegūt praktiskās zināšanas. Ļoti noderīgs bija seminārs Kalna Gaviēšos, kur mūsu grupu no Rēzeknes Ziedonis Vilciņš dabā iepazīstināja ar izlases ciršu un kopšanas ciršu piemēriem dažādām koku sugām, skaidrojot, kādi apsvērumi noteikuši izcērtamo koku izvēli konkrētajās situācijās. Tāpēc esmu apsvēris domu piekopt izlases cirtes atsevišķos nogabalos, ņemot vērā koku vecumu un citus parametrus.

NODODU ZINĀŠANAS UN PIEREDZI

Bija liels prieks un gandarījums, kad šovasar jūlijā Meža konsultāciju pakalpojumu centra Rēzeknes nodaļas vadītāja mani uzaicināja piedalīties jauniešu nometnē – tas mani ļoti iedvesmoja. Grūti aprakstīt tās

sajūtas, kādas rodas, sniedzot savas zināšanas un pieredzi jaunajai paaudzei. Visi bērni un skolotāji ar interesi klausījās un skatījās, kā var sameklēt pazemes ūdens ceļus. Īsi pastāstīju par meža vēsturi. Ieejot dziļāk mežā, apskatījām meža ezeriņu, kurš atrodas pārpurvošanās stadijā. Daudzi bērni bija šokā, jo tādu iepriekš nekad nebija redzējuši. Vēlāk, kad notika grupu apmaiņa, redzēju, kā Meža konsultācijas pakalpojuma centra pārstāvji izveidojuši profilbedres. Bija izraktas divas – viena kalniņā, otra ieplakā, un pie katras profilbedres tika stāstīts par to slāņiem. Bērniem tika dota iespēja paskatīties, kas atrodas zem

meža zemsegas, kur tas nav viegli apskatāms – zem zemes.

HUMORAM

Piedāvāju dažādus novērojumus, apsekojot savu mežu:

Ja uz koka zara uziet motorzāģa ķēdi un vēl ir uz vietas nozāģētie koki (domāti nogāšanai), tad esi laikus ieradies savā mežā;

Ja ap Lieldienām un Ziemassvētkiem tiek nocirsti kadiķu krūmi, tad vēl ir lauku speciālisti, kas kūpina cūkgaļu;

Ja mežā konstatēti eglītēm nolauzti zari, tad tuvumā dzīvo vainagu gatavotāji;

Ja mežā jostas augstumā nocirsti jauni bērziņi – laiks gatavot pirtslotas;

Ja kupicu (robežzīmju) centra metāla caurules ir izraktas, var secināt, cik čakla ir mūsu tauta;

Ja mežā izmesti pamperi un lelles – bērni ir pieauguši un vairāk bērnu ģimenē neplāno.

Vladislavs Tukišs,
meža īpašnieks no Rēzeknes novada

TIKAI VIENA KOKA MŪŽS...

Kārtojot vecos dokumentus, skatiens nejausi uzkvējās pie kādas gandrīz 100 gadu vecas fotogrāfijas, kurā mans jau sen aizsaulē aizgājušais vectēvs kā jauns un stalts mežsargs braša zirga mugurā dodas apgaitā..

Šis vasaras dāsno siltumu nemanāmi nomainījis nemīlīgs dzestrums, pirmās salnas sulīgiem otas triepieniem iekrāsojušas mežvīnu, sarkano ozolu un kļavu lapotnes. Lauka darbi tiek pabeigti krietni ātrāk un garie, tumšie vakari ļauj ielūkoties sen nešķirstītās dokumentu mapēs un jau apputēt sākušos fotogrāfiju albumos.

Turpinot šķirstīt albumus, neviļus paskaitīju: vectēvs meža dienestā nostrādājis 44 gadus, tēvs – 41 gadu, es – 35 gadus, kopā 120 gadiņi. Vai daudz? Tikai viens koka mūžs. Bet cik daudz dažnedažādu notikumu, piedzīvojumu, darba prieka un bēdu, panākumu un arī zaudējumu... Cik daudz cilvēku satikts un vērtīgu atziņu gūts, un bezgala milēts mežs!

VESTĒVA MĪLESTĪBA UZ MEŽU – BEZGALĪGA

Ar vectēvu Jāni Ruževicu saskarsmes man diemžēl bija ļoti maz – vectēvs dzīvoja Dobeles rajonā, bet mani vecāki (un, protams, es) – Ludzas rajona Numernē. Tik vien atceros, ka vectēvs bija stalta auguma, sirmiem matiem, nopietnu, vēriņu skatienu un kuplām ūsām. Viņam patika mežā uz celma apsēsties un uzpīpēt. No mātes atmiņām zinu, ka vectēvs dzimis 1890. gada 14. jūnijā Auces novadā, mežkopja gudrības apguvis Cīravas meža skolā. Mežsarga amatā strādājis no 1916. gada līdz 1960. gadam – visu šo laiku vienā vietā, vienā apgaitā – Bikstu mežniecībā. Ģimene dzīvoja Annieku pagasta Slagūnes ciema «Bajāros». Mūžībā vectēvs aizgājis 1966. gada maijā un guldīts Slagūnes kapos.

Vectēva – mežsarga – tēlu saglabājušas mana tēva atmiņas. Jānis Ruževics tiešām bija

Mežsargs Jānis Ruževics

Bikstu mežniecības kolektīvs. Jānis Ruževics pirmais no kreisās

MEŽSARGS! Viņa mīlestība uz mežu bija bezgalīga. Darba pienākumus viņš visa mūža garumā pildīja apzinīgāk par apzinīgu, bija kārtīgs, izpildīgs, disciplinēts, pret meža postītājiem – bargs un nesaudzīgs. Personīgajā dzīvē bija pieticīgs un pret laicīgo mantu vienaldzīgs, ārēji bargs un gandrīz nepieejams, iekšēji – labestīgs un ar dzejnieka dvēseli. Tēvs saglabājis vectēva piezīmju grāmatiņu ar skaistā, kaligrāfiskā rokrakstā vecajā drukā rakstītām jaukām dzejas rindām.

Daudzu gadu garumā vectēvs bija arī mednieks. Viņa šaušanas prasme bija izcila, taču viņš nebija fanātisks me-

Jānis Ruževics ar bērniem Artūru un Āriju

ditājs un trofeju krājējs. Kā mednieks viņš bija ļoti prasmiņš, zinošs, korekts un ļoti pieticīgs. Ilgajos darba gados vectēvs saņēmis daudz pateicības un goda rakstus. Līdz mūsdienām saglabājusies vien Latvijas PSR Mežsaimniecības un Mežrūpniecības ministrijas izsniegtā apliecība Nr. 64-k par Jāņa Ruževica apbalvošanu ar krūšu nozīmi «Par ilggadīgu un nevainojamu darbu meža sardzes dienestā».

cās mācīties. 1945. gadā viņš iestājās Aizupes meža tehnikumā, kuru sekmīgi pabeidza 1948. gadā. Tas bija tehnikuma 1. izlaidums! Uz barona Ādolfā Georga Hāna laikā celtās Aizupes muižas telpām jau 1939. gadā bija pārcelta Cīravas meža skola, kura darbojās līdz 1944. gadam. 1945. gadā uz skolas bāzes tika dibināts Aizupes meža tehnikums. Tēva un viņa kursa biedru siltā atmiņā allaž bija tehnikuma direktors Žanis Sūna, pasniedzēji Andrejs Pelšs, Zenta Pelše, Leonīds Jirgens, Alberts Jordāns, P. Maļinovskis, M. Tuče, E. Puriņš, J. Jirgens, K. Rubīns, A. Akmentiņa, J. Akmentiņš, K. Eleksis u. c. Pēckara laika stipri trūcīgā iztikšana Arturam nespēja aizēnot to pasauli, ko atklāja mācības – pasakaini skaistā apkārtnē, gaumīgās telpās, lieliskais pasniedzēju kolektīvs, viņa sirdij, būtībai tik tuvas meža mācības. Un kur tad vēl kursa biedri – 80 sprigani jaunekļi dedzīgām acīm, dzirkstošu humoru un visu, kas piedien īstiem mežu studentiem!

GODPRĀTĪGS MEŽA PROFESIONĀLIS

Pirmā darba vieta tēvam bija Rīgas – Jūrmalas MRS Slokas mežniecība, kur viņš strādāja par virsmežsargu līdz 1950. gadam, kad tika iesaukts Padomju Armijā. Pēc 5 gadu dienesta jūras kājniekos tēvs tika norīkots darbā Latgalē – Ludzas MRS Pildas mežniecībā par mežziņa palīgu, tad Numernes mežniecībā par mežziņu. 1966. gadā tēvs tika pārcelts mežziņa amatā Rēzeknes MRS Viļānu mežniecībā. Pēc meža dienesta reformas, kad tika likvidēta Viļānu mežniecība, viņš strādāja par Viļānu apgaitas mežsargu – līdz aiziešanai pensijā 1989. gadā.

Tos labos vārdus, ko tēvs savās atmiņās stāstīja par vectēvu – mežsargu, pilnā apjomā varu teikt arī par savu tēvu. Savās darba gaitās neesmu sastapusi godprātīgāku meža profesionāli un dziļi noliecu galvu viņa priekšā. Māte saglabājusi daļu no tēva daudzajiem darba apbalvojumiem. Man atmiņā ir daudzas epizodes, kad vakaros mājās tika

Foto: no Zaigās Graudīnas ģimenes arhīva

MĪLESTĪBA UZ MEŽU NODOTA MANTOJUMĀ

Jānis un Lida Ruževici savam dēlam Arturam (manam tēvam) prata sniegt lielu bagātību – meža, dabas izpratni, mīlestību, saudzīgu attieksmi pret ikvienu dzīvās dabas radību. Meitas Ārijas pasaule bija māksla un mūzika, bet Artura pasaule – kameņi, putni, dzīvnieki, koki un krūmi, pļavas un mežs.

Mans tēvs Arturs Ruževics dzimis 1929. gada 4. martā, mācījies Slagūnes četrgadīgajā skolā, tad – Dobeles pamatskolā, kuru beidza 1944. gadā. Par spīti kara radītajai postažai un trūcībai pusauga puika tie-

pārrunāti dienas notikumi. Tagad, atceroties daudzus gadus atpakaļ redzēto un dzirdēto, varu vien apbrīnot to izcilo pašaieliedzību, prasmi, gudrību, ar kādu tika veikts darbs – pildīts koksnes sagatavošanas, pievešanas, izvešanas plāns, atjaunotas un kopotas mežaudzes, sargāts mežs no četrkājainiem un divkājainiem meža postītājiem, būvēti ceļi pāri purvam, kas kalpo vēl šodien!

PRATA IERAUDZĪT MEŽĀ NEPARASTO

Ko tēvs zināja pats, to mācīja arī man, mazam meitēnam,

ņēma līdzi uz mežu tāpat kā viņa tēvs kādreiz viņu pašu. Stāstīja par augiem, putniem, dzīvniekiem, sūnām un ķerpiem, ņēma līdzi medībās. Arī tēvs bija izcils šāvējs un tāpat kā vectēvs nebija fanātiķis, kaut arī lieliski pārzināja meža dzīvnieku takas, gaitas, ieradumus. Jau no bērnības zināju un redzēju, kā ziemās tika organizēta meža dzīvnieku piebarošana. Stirnas tiktāl pierada, ka dienās droši nāca pagalmā, nakšņoja siena šķūnī, vasarās dzīvoja dārzā... Visās pažobelēs un koku pazarēs ligzdoja putni, dārzā māte allaž audzēja saulespuķes un kaņepes putnu

barībai. Ziemās zīlītes nāca verandā un tēvam sēdās uz pleciem, ēda no rokas. Organizējot meža kopšanas circes, tēvs lika atstāt lielu dimensiju vecos, dobumainos kokus vēl tajos senajos laikos, kad tas skaitījās nepareizi. Revīziju gaitā tēvs allaž prata pierādīt ministrijas revidentiem šādu koku nepieciešamību. Tēvs vienmēr prata mežā ieraudzīt neparasto, interesanto, savdabīgo – soļojošu priedi, māzerainu egli u.t.t. Arī mājās bija vesela meža brīnumu kolekcija. Tēvs aizgāja mūžībā 2011. gadā, guldīts Gāršenes kapos.

Jaunībā es pati sev likos tik

gudra un zinoša, ka šķita – ir cits laiks, citas citas meža izstrādes tehnoloģijas, citas normatīvo dokumentu prasības, un vēsture lai paliek vēsturei. Tagad, pēc daudziem gadiem, rodas jautājumi, bet vairs nav, kam pajautāt. Palikušas vien skopas liecības vecajos fotoalbumos, piezīmju grāmatiņās un atmiņas par tēva kursa biedru salidojumiem – tikšanās ar brīnišķīgiem, sirsniņiem cilvēkiem, sirdij tik tuviem un dārgiem... Tikai mežs šalkos, kamēr vien pastāvēs šī Dieva pasaule.

Zaiga Graudiņa,

stādu audzētava «Sakstagals» vadītāja

Viļānu mežniecības kolektīvs Viļānu pilsētas svētkos 80.gadu vīdū un mežzīne Zaiga Graudiņa

Dzīdra un Arturs Ruževici Viļānos

Simt mūži ir jāaug līdz galotnei
 Tai priedei, kas, iesēta kāpās,
 Ne jūrai, ne vējam, ne pārkonam,
 Ne zibenim nepiekāpās.
 No aizcirstas saknes līdz galotnei
 Aug līdz augšanas mokas –
 Dziļas kā vectēva nopūtas,
 Stipras kā mazdēlu rokas.
 No rētainas saknes līdz galotnei
 Šalc augšup gaviļu šalkas
 Kā bangaina jūra pie Liepājas,
 Kā dauna no Vecpiebalgas.
 No sveķainas saknes līdz galotnei
 Jāieaug mums tai kokā –
 Ar bērziem, liepām un skābaržiem,
 Ar ozoliem roku rokā.

/L. Vāczemnieks/

AICINĀJUMS AIZUPES MEŽA TEHNIKUMA ABSOLVENTIEM

Pirms pāris gadiem aizbraucu uz Aizupi. Redzot tur esošo situāciju, sapratu, ka nevienam cilvēkam, kas te agrāk nav bijis, neiestāstīti: te reiz bija Aizupes meža tehnikums un rosīga jaunatnes dzīve. Šeit pavadītais laiks ir pārāk skaists, lai to tā vienkārši atdotu aizmirstībai. Radās doma izveidot grāmatu. Sāku meklēt aizupiešus, aicināju tos rakstīt atmiņas par mācību laiku, brīvi stāstot par visu piedzīvoto, neiespiežot to kādos šauros rāmjos. Lai gan atmiņu vākšanas darbs jau tuvojas noslēgumam, vēl var pieteikties tie, kas ļoti vēlas pastāstīt savu patiesību par šo laiku un dalīties atmiņās.

Lai grāmatu varētu izdot, vajadzīgi līdzekļi. Tie nepieciešami saņemto atmiņu pārrakstīšanai datorrakstā, veco fotogrāfiju restaurēšanai, arhīva

pakalpojumiem, literārai teksta rediģēšanai, miļāko dziesmu nošu pierakstam, grāmatas maketēšanai un pēc tam arī iespiešanai tipogrāfijā. Katrā šai darbā ir jāiesaista papildus cilvēks. s, aizupieši, jātiek galā pašiem!

Lūdzu atsaukties visus, kas sirdī jūt kādu saistību ar savu veco tehnikumu, visus, kas sevī jūt cieņu pret Latvijas mežsaimniecības vēsturi, un ziedot, cik nu kurš var atļauties, lai līdz šim padarītais apjomīgais darbs neaizietu zudumā. Ziedojumus sūtiet bankas konts LV94UN-LA0050005175855LVL, saņēmējs Paulis Čimurs, personas kods 200745-11101. Atmiņu kopojumā, izsakot pateicību, nosauksim visus finansiālos atbalstītājus.

Šajos gados Aizupes vieta ir pazudusi gan no Latvijas kartes, gan tūristu ceļvežiem.

Īpašnieki nevēlas reklamēties un vieta nav pietiekami saņemta – tāds ir tūrisma speciālistu viedoklis. Tā vairs nav vecā, labā Aizupe. Visa tagadējā īpašuma vide ir psiholoģiski nedraudzīga. Tagad tur var vien apskatīties, cik ātri un viegli viss aiziet nebūtībā.

Taču Aizupes meža tehnikums vienmēr bijusi vēra ņemama mācību iestāde, lai kur arī tās audzēkņi būtu strādājuši

pēc skolas beigšanas. Atgādīnāsim to! Saglabāsim Aizupes meža tehnikuma piemiņu Latvijas tautsaimniecības un kultūras vēsturē. Tas ir mūsu spēkos!

Idejas un ierosinājumus, arī atmiņu pieteikumus sūtiet uz e-pastu pkult@inbox.lv vai zvaniet P. Čimuram pēc plkst. 18.00 pa tālruni 63124607.

Pauls Čimurs,

iecerētās grāmatas autors

Izlasses cirtes – Dieva dotā meža turpinājums

Valsts Lauku tīkla atbalsta programmas ietvaros 14. augustā Īlē notika Meža konsultāciju pakalpojuma centra rīkotais izglītojošais seminārs par izlasses ciršu meža apsaimniekošanas principiem. Pasākums pulcēja vairāk nekā 30 apmeklētāju, to starpā privāto mežu īpašniekus, kā arī pārstāvjus no LVMI «Silava», AS «Latvijas valsts meži» un Valsts meža dienesta.

Foto: Sarmīte Grundšteine

Semināra dalībnieki diskutē par izlasses ciršu pamatprincipiem, lektors Valdis Lukjanovs (no labās)

Semināra teorētisko daļu atklāja meža apsaimniekošanas demonstrējumu teritorijas «Pūpoli» pārvaldnieks Raimonds Mežaks, kurš pastāstīja par Tāļa Kalnāra – latviešu izcelsmes mežkopja, kurš devis nozīmīgu ieguldījumu izlasses cirtes principu izstrādāšanā – mūžīgā meža teoriju. Plašas diskusijas raisīja Anitas Bisenieces lekcija par izlasses un kailcirtes salīdzinājumu.

Pēcpusdienā semināra dalībnieki piedalījās izlasses ciršu apskatē Latvijas valsts mežu teritorijā – Īles iecirknī, rekreācijas mežu masīvā. Tika apskatīti 3 objekti, kuros veikta izlasses cirte. Par izlasses cirtes piemēriem stāstīja LVM Īles iecirkņa meistars Valdis Lukjanovs. Viņš dabā veica izcērtamo koku izvēli un izzīmēšanu, kā arī izstrādāja mežizstrādes noteikumus. Protams, izlasses ciršu veidošana ir bijis komandas darbs, par kuru liels paldies jāsaņem arī Zemgales mežsaimniecības izpildītajam Ilgonim Rozītim un plānošanas daļai, kā arī mežizstrādes meistaram Mārtiņam Gabranovam.

PRAKTISKI PIEMĒRI

Pirmo izlasses cirti apskatījām sausajos meža apstākļu tipos – vēri un damaksnī, kur valdošā koku suga ir bērzs (136. kvartāla 5. un 8. nogabals, kopējā platība 3,12 hektāri). Šajā vietā ciršanas inten-

sitāte ir 25,9 %, kā rezultātā no izlasses cirtes izpildes tika iegūti 91,07 m³/ha.

Otrais apskates objekts atradās damaksnī, kur valdošā koku suga ir egle (87. kvartāla 14. un 18. nogabals, kopējā platība 4,14 hektāri). Šajā objektā kopējā ciršanas intensitāte – 25,6 % (23,3 % – valdaudze), no meža iegūstot 84,59 m³/ha.

Trešais apskates objekts atradās bērza platlapju kūdrenī (142. kvartāla 1. nogabals, kopējā platība 3,75 hektāri). Kopējā ciršanas intensitāte – 7,1 %, bet valdaudzes – 18,1 %. Ar šādu ciršanas intensitāti tika iegūti 44,79 m³/ha.

Izlasses cirte meža īpašniekam dod iespēju saņemt regulārus ienākumus no iegūstamajiem kubikmetriem, kā arī rada mazākas izmaiņas meža vidē – tās ir nelielas vizuālas pārmaiņas, arī gaismas un temperatūras izmaiņas ir mazas, uzlabojas meža vitalitāte un mežs joprojām ražo koksnī. V. Lukjanovs uzskata, ka izlasses cirtes ir meža un cilvēka simbioze – abpusēji labvēlīga attiecība.

Semināru noslēdza A. Bisenieces praktiskais darbs – koku izvēle izlasses cirtes izpildei. Dalībnieki no 100 numurētiem kokiem izvēlējās 20, kuri, viņuprāt, būtu jāizcērt izlasses cirtē. Praktiskā uzdevuma mērķis ir noskaidrot, kā koku izvēli ietekmē meža izglītības un pieredzes esamība.

Gan meža nozares speciālisti, gan citi interesenti atzina, ka praktiskie izlasses cirtes piemēri ir ļoti labi izstrādāti. Pēc semināra dalībnieki izteica savas domas un iespaidus par dienā redzēto:

Solvita no Rīgas: «Izlasses cirtes – lieliski! Vajag lielu daļu izlasē cirst. Bet neaizmirst, ka pavisam vecus, neaiztiktus mežus arī vajag.»

Māris Laiviņš, ģeogrāfs, LVMI Silava: «Vajadzīgas kā izlasses, tā kailcirtes. Viss ir atkarīgs no mērķa, kādam domāts meža nogabals. Konkrēti redzētie ciršu nogabali bija pamācoši.»

Jānis Rozītis, Pasaules dabas fonds: «Laba ciršanas prakse. Vajadzētu visus Latvijas mežus tā apsaimniekot.»

VIEDOKLIS PAR IZLASSES CIRTĒM

Pēc semināra Valdis Lukjanovs piekrita nelielai intervijai, lai dalītos pieredzē un viedoklī par izlasses cirtēm.

– **Kad sākat pievērsties izlasses cirtēm?**

– Savā mežā citādu saimniekošanas veidu, kā saimniekot izlasses veidā, nemaz nepieļauju. Izņēmums varētu būt stihiskas nelaimes dēļ pilnībā nopostīta mežaudze, ļoti spiedoša vajadzība vai pilnīgs prāta aptumsums. Valsts mežos, ja neskaita sanitārās izlasses cirtes, kas ir veiktas visos laikos, izlasses ciršu izzīmēšanu veicu pie pirmās izde-

vības, respektīvi, pagājušajā gadā.

– **Kādus principus jāievēro un kādos mežos ir piemērotas izlasses?**

– Izlasses cirtes ir piemērotas visos mežos, kurus vēl var nosaukt par mežiem. Galvenais princips būtu tas, ka mežs ir jāmil un jāsaprot, pret mežu jāizturas kā līdzvērtīgu partneri – mežā nevajadzētu darboties mulķiem un alkatīgiem cilvēkiem.

– **Kādas zināšanas nepieciešamas, lai veiktu izlasses cirti? Jūsu ieteikumi meža saimniekiem.**

– Ja cilvēkam sirds un galva ir istajā vietā, turklāt ir vēlme izprast, izjust mežu un sevi kā vienotu, dzīvu organismu, tad nekā sarežģīta tur nav, to var izdarīt katrs. Ir jāmaina domāšana.

Saimniekiem savu mežu vajag, ja ne milēt, tad vismaz cienīt un godāt, tad arī mežs dāsni atalgos savu draugu un kopēju. Attieksme pret mežu un visu dzīvo dabu raksturo gan mūs, cilvēci, kopumā, gan katru atsevišķi – kā saprātīgu, milēt, just un domāt spējīgu būtni. Cienīsim paši sevi un mīlēsīm otru, tai skaitā arī mežu, kā sevi pašu!

Paldies Valdim un citiem Īles semināra lektoriem par atsaucību. Tiekamies citos semināros!

Gunta Priedcēlāja,

Zemgales nodaļas mežsaimniecības konsultante

Meža īpašnieki apgūst mežkopības pamātus

LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centra Rīgas reģionālā nodaļa sadarbībā ar SIA «Metsa Forest Latvia» Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros organizēja semināru ciklu mežu īpašniekiem – iesācējiem «Saimnieks savā mežā – soli pa solim».

Semināri notika Rīgā, Latvijas Dabas muzejā, darbdienas vakaros, lai arī strādājošiem un studentiem būtu iespēja apgūt meža apsaimniekošanas ābeci. Kursu apmeklētāji iepazīs ar meža inventarizācijas pamatiem, meža atjaunošanu, jaunaudžu kopšanu un ciršu veidiem.

Kā lektori semināru ciklā pie-

dalījās mežkope Aija Zviedre, Zemgales VM inženiere vides aizsardzībā Sarmīte Jankovska, Pasaules dabas fonda direktors un Meža programmas vadītājs Jānis Rozītis, SIA «Metsa Forest Latvia» mežsaimniecības konsultante Dace Iraids un iecirkņa meistars Mārcis Zvinis, kā arī Rīgas reģiona MKPC nodaļas vadītājs Agris Kauliņš un vadītāja vietnieks Ojārs Eberliņš.

Semināros kopskaitā piedalījās 56 cilvēki.

TEORĒTISKĀS ZINĀŠANAS PRAKSĒ

Pēc teorētisko zināšanu apguves dalībniekiem tika dota iespēja tās nostiprināt praksē. Ar SIA «Metsa Forest Latvia» sarūpēto autobusu 12. oktobrī kursu dalībnieki ieradās SIA

«Rīgas meži» Norupes kokaudzētavā, kur visus sagaidāja uzņēmuma mežsaimniecības speciāliste Anda Vilciņa. Viņas vadībā norisinājās praktiskā nodarbība turpmākajā dienas gaitā. Visi kopīgi pamēģinājām izcirtumā sagatavotā augsnē stādīt dažāda veida stādus un iepriekšējā gada stādījumā rēķinājām, vai iestādīts pietiekams skaits. Kopīgi domājām, kā tālāk saimniekosim platībā, kura dabiski atjaunojusies ar priedi. Īpašs notikums bija SIA «Graderlitas» direktora Gražvyda Šiukščius meža aizsardzības produktu demonstrējums egļu sēkļu plantācijā. Tad sekoja kopīgi nopelnītā pusdienu zupa. Dienas otrajā daļā iepazīnāmies ar kokaudzētavu un mācījāmies mērīt koka augstumu, šķērslaukumu un dastot. Tie dalībnieki, kuri bija apmeklējuši visas nodarbības, saņēma apliecinājumus.

ATSĀUKSMES

Semināru dalībnieku aptaujas anketās lasāms:

«Redzēju dzīvē daudz lietas, par ko iepriekš biju tikai lasījis/dzirdējis; izpratu dastošanu, šķērslaukuma noteikšanu, augstuma mērīšanu; beidzot sapratu teorētisko daļu; guvu daudz jaunu praktisku iemaņu;

sapratu, ka neko nezināju, kaut arī likās, ka esmu ar mežu uz "tu";

«Īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuriem mežs "pēkšņi nokritis no debesīm" un kuri nav spējuši iemilēt savu mazo meža nostūrīti, viegli pakļauties kārdinājumam pārdot vai izcirst mežu, lai nopirktu sen kāroto džipu»;

«Semināros dzirdētais un redzētais man dod iespēju citām acīm paskatīties uz mežu un izvērtēt, kāds būtu optimālais apsaimniekošanas veids, lai mežs mūs priecētu un nedaudz arī finansiāli atbalstītu ilgtermiņā»;

«Paldies semināru organizatoriem un lektoriem par meža mīlestības eliksīru. Esmu inficējies, un uz ilgu laiku».

Semināru organizatoru vārdā paldies pirmā cikla dalībniekiem par izturību un aktīvu līdzdalību, jautājot un izsakot savas vēlmes un iebildes – tas ļoti palīdzēja organizēt darbu. Ja šāda interese būs arī turpmāk, tad ceru 2014. gadā rīkot līdzīgu pasākumu. Potenciālos dalībniekus aicinu pieteikties rta.dasciora@mkpc.llkc.lv.

Rīta Daščiora,

MKPC Rīgas reģionālās nodaļas mežsaimniecības konsultante

Noslēdzies konkurss «Mūsu mazais pārgājiens 2013»

Aizvadīts Latvijas skolu jaunatnes konkursa «Mūsu mazais pārgājiens» noslēguma pasākums, kura laikā apbalvoja konkursa uzvarētājus. Jau par tradīciju kļuvušajā konkursā «Mūsu mazais pārgājiens» piedalījās Latvijas vispārīgizglītojošo un profesionālo skolu skolēni, kā arī interešu izglītības pulciņi un mazpulki, kuri, ielūkojoties Imanta Ziedoņa grāmatā «Kurzemīte» un Imanta Ziedoņa un Rimanta Ziedoņa grāmatā «Leišmalīte», izvēlējās moto savam ceļojumam un veica izpēti par mežu un koka izstrādājumu vai produktu daudzveidību.

Šogad konkurss «Mūsu mazais pārgājiens» notika jau septīto reizi. Konkurss organizēja Zemkopības ministrija sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku. Konkurss bija iesūtīti 130 kolektīvu darbi – 43

darbi 1.-4.klašu grupā, 50 darbi 5.-9.klašu grupā, 8 darbi 10.-12.klašu un profesionālo izglītības iestāžu grupā, 29 darbi interešu izglītības pulciņu un mazpulku grupā.

Konkursa vērtēšanas komisija, kuras priekšsēdētājs ir rakstnieks un publicists Ēriks Hānbergs, pateicas visiem konkursa dalībniekiem par dalību, interesantajiem vērojumiem un literārajiem sacerējumiem. Darbus vērtēja arī Liega Piešiņa – Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūta Bibliotēku konsultatīvā centra projektu vadītāja un Zemkopības ministrijas Meža departamenta pārstāve Māra Mikule.

1.-3. vietu ieguvēji balvā saņēma apmaksātus transporta pakalpojumus ekskursijai pašu izvēlētā maršrūtā, savukārt

Foto: no ZM arhīva

Jānis Tolpežņikovs no Rīgas Celtniecības koledžas konkursa laureātiem aizrautīgi stāsta un rāda, ka koka lietas pareizi kopjot, var dzīvot vairāk nekā 500 gadu

atzinību ieguvušie dalībnieki – specbalvas. Visi konkursa dalībnieki, vairāk nekā 2000 bērnu un jauniešu no visas Latvijas, par dalību konkursā saņēms lineālus ar konkursa logo.

Apbalvošanas pasākumā konkursa dalībniekiem bija iespēja ne tikai iepazīties ar izstādes «Iepazīsties-Koks!» ekspozīciju, bet arī apmeklēt radošās darbnīcas un pagatavot interesantas lietas

no neierastiem materiāliem, iepazīstot koku jaunā aspektā, kā arī spēlēt koka spēles. Kopā ar Sprīdīti, Lutausi un citiem pasaku tēliem varēja arī nofotografēties.

Plašāka informācija par konkursu pieejama ZM mājas lapā www.zm.gov.lv sadaļā Meža nozare.

Māra Mikule,

ZM Meža departaments, Meža stratēģijas un atbalsta nodaļa

Austrijas mežu apsaimniekošanas prakse un pieredze

Aptuveni pusi no Austrijas teritorijas klāj meža zeme. Tāpēc, lai īstenotu ilgtspējīgu meža izmantošanu, meža pārvaldība tiek orientēta uz dabisku mežsaimniecību.

Tas garantē nepārtrauktu koksnes piegādi, īpašniekiem nodrošina vienmērīgu ienākumu plūsmu, darba devējiem un meža nozares darbiniekiem – plānotas un sabalansētas aktivitātes. Ilgtspējīga meža apsaimniekošana ir kompromiss starp ekoloģiskajiem un ekonomikas mērķiem. Pretrunīgās intereses ekonomikā un ekoloģijā liek mežsaimniekiem būt elastīgiem, jo tiem ir jāsavstarpējas ar sabiedrības interesēm arvien vairāk un vairāk.

Austrijas mežsaimniecības pamatprincips ir stabila ienesīguma saglabāšana, ekoloģiskais un sociālais atbalsts (arī no ES). Tas ne vienmēr nozīmē tikai kopēt likumsakarības dabā, bet liek domāt arī no ekonomikas viedokļa.

AUSTRIJAS MEŽI

Austrijas platība ir 8 385 000 ha un iedzīvotāju skaits ir 7 988 000. Meža zemes ir ~3 878 000 ha; tas ir 46,2% no valsts platības vai 1/2 ha katram iedzīvotājam. Austrijas 9 federālajās provincēs mežainums ir atšķirīgs (to nosaka lauksaimnieciskās ražošanas intensitāte) un svārstās no 32 līdz 60%.

Austrijā ir 214 000 saimniecību, no kurām 140 000 mazākas

par 5 ha; 57 000 saimniecības – 5-20 ha; 12 000 uzņēmumu ir kategorijā 20-50 ha; 4 000 uzņēmumi saimnieko 50-200 ha; un ap 1 000 lielāki par 200 ha. Austrijas mežus var klasificēt sekojoši:

- privāts uzņēmums līdz 50 ha 39,0%
- privāts uzņēmums virs 50 ha 26,1%
- publiskie meži 8,7%
- baznīcas 4,2%
- pašvaldību īpašums 5,7%
- valsts meži 16,3%

Meža zeme (3 878 000 ha) ir sadalīta: komercmeži (3 044 000 ha); aizsargājami meži, kur atļauta mežizstrāde (286 000 ha); meži bez mežizstrādes (455 000 ha); 92 000 ha ar īpaši striktiem apsaimniekošanas nosacījumiem. Produktīvie meži, kuri ir komerciāli un aizsargājami ar koksnes ieguves iespējām, sastāda 86% no mežiem apklātās platības.

DOMĀ PAR SABIEDRĪBAS INTERESĒM

Mežsaimniecības būtiskākie mērķi ir ilgtspējība ražošanā, aizsardzība, vides funkciju pildīšana un sociālas – rekreatīvas funkcijas saglabāšana. Austrija ir tūrisma zeme, tādēļ par meža pozitīvo ietekmi uz eroziju novēršanu, ūdens, gaisa attīrīšanu un trokšņa mazināšanu tiek domāts arvien vairāk.

Meža īpašniekiem tiek piešķirtas dotācijas ar mērķi, lai saglabātu un uzlabotu mežu

funkcijas attiecībā uz sabiedrības interesēm. Federālā valdība un provinču valdība izsniedz stipendijas mežaudžu izmantošanas dažādošanai.

Austrijas mežsaimniecība ir vērsta uz iekšējā genofonda saglabāšanu mežaudzēs. Meža atjaunošana tiek organizēta pārsvarā dabiski. Ja dabiski atjaunošana nenorit pietiekamā apjomā, ir stingri atrunātas stādāmā materiāla izvēles un pielietojuma prasības.

MEŽA IZGLĪTĪBAI SENAS TRADĪCIJAS

Meža apsaimniekošanā drīkst piedalīties tikai profesionāļi. Meža izglītībai Austrijā ir senas un stingras tradīcijas. Meža izglītība tiek nodrošināta vairākos līmeņos. Mežu uzraugi tiek apmācīti 1 gadu Meža skolā. Šie cilvēki var veikt meža apsardzes un uzrauga lomu.

Mežsaimniekus apmāca 2 tehniskās meža skolas. Mācību ilgums – 5 gadi. Valsts eksāmenu var nokārtot, ja pēc mācību kursa beigšanas ir izieta 2 gadu prakse. Šādi cilvēki var tikt nodarbināti pie īpašniekiem, kuru īpašumā ir 500-1800 ha. Likums nosaka, ka šāda mēroga īpašniekam noteikti jānodarbinā mežsaimniecības speciālists.

Uzņēmumam, kuram pieder vairāk kā 1800 ha, ir pienākums nodarbināt Lauksaimniecības universitātes absolventus. Šie cilvēki studē augstskolā 5 gadus un iziet 3 gadu praksi pirms darba gaitu uzsākšanas. Mežu darbiniekiem regulāri tiek piedāvātas profesionālās pilnveides apmācības lauksaimniecības skolās un mācību centros. Tā kā pieaug mehanizācija meža darbos, profesionāļu skaits samazinās, mazāk jauniešu izvēlas mežsaimnieka profesiju.

FOSCARI ĢIMENES UZŅĒMUMS

Viesojamies uzņēmumā *Foscari Widmann Rezzonico'sche*, kura īpašnieks ir grāfs *Dr. Alvis Foscari Widmann Rezzonico*, mežsaimniecības direktors – *Martin Straubinger*.

Uzņēmuma mežaudzes ir izvietotas *Valley Alpu* grēdas ziemeļu daļā, *Villach* federālajā

zemē. Tā īpašumā ir 8 800 ha, no kuriem 6 000 ha ir komerciālai izmantošanai un 1600 ha ar daļēju komerciālu izmantošanu.

Uzņēmums dibināts 1629. gadā un kopš tā laika ir *Foscari* ģimenes īpašums. Aptuveni 90% mežu atrodas nogāzes/kalnāju vidū 800-1100 m v.j.l. Dominējošie pamatieži šeit ir pelēkbrūns līdz pelēkmeln bitumena dolomīts un kaļķakmens – smilšakmens veidojumi. Galvenās koku sugas – kalnu priede, baltegle, egle, dižskārbārdis. Augsto kalnu pakāpē (1100-1400 m v.j.l.) dominē egļu – balteglu meži. Ir ļoti labi attīstīts ceļu tīkls (350 km), tādēļ, ja nepieciešams, tiek transportēti pat 14 m gari sortimentī. Mežizstrāde 15% gadījumā tiek organizēta ar *Vollmech* tehniku, 10% manuāli un 75% ar trošu sistēmu. Viss īpašums iedalīts 3 mežniecībās/apgaitās. Pēdējos 10 gados cērt vidēji 38 000 m³/gadā.

NOZĪMĪGAS IR MEDĪBAS

Īpašnieks ne labprāt atļauj ievākt sēnes iedzīvotājiem, tādēļ mežā ir izlikta brīdinājuma zīmes, ka sēņot nedrīkst. Lielākā daļa no ceļu tīkla ir privātai un uzņēmuma lietošanai. Iedzīvotāji par to ir informēti un nepārkāpj privāta īpašuma robežas. Uzņēmums nodarbojas ne vien ar koksnes iegūvi, bet arī ar koksnes pārstrādi. Meža blakusizmantošana komerciālā nolūkā Austrijā ir izplatīta, piemēram, meža kalnu ezeros makšķerēšana notiek par samaksu.

Medības ir nepieciešamas, lai novērstu jauno kociņu bojājumus. Medību platības ir 9 217 ha, no kuriem 3 041 nodoti nomā. Divos gados vidēji tiek nošauti 300 brieži, 550 stirnas, 550 kalnu kazas. Medības tiek organizētas par maksu. Iegūtais medījums paliek īpašnieka īpašumā. Par medībām tiek runāts diezgan daudz, jo, ja tās netiek organizētas, mežsaimniecība cieš milzu zaudējumus.

Valentīns Daudišs,

SIA «Skogssalskapet» Latgales iecirkņa vadītājs

Foto: Valentīns Daudišs

SIA Skogssalskapet meža apsaimniekotāji pieredzes apmaiņas braucienā 2013. gada augustā Austrijā

MEŽIZSTRĀDE AUSTRIJĀ

Lielākā daļa Austrijas mežu aug kalnu nogāzēs, kuru slīpums ir ap 45 grādiem, bet, ja skatās no ceļa uz leju, liekas, ka kalna stāvums ir tuvu 80 grādiem. Iebraucot kalnu rajonos, rodas iespaids, ka meži ir neskartī un ka mežsaimnieciskā darbība vispār nav iespējama.

Mūs visvairāk interesēja mežsaimniecisko un mežizstrādes darbu norise tieši kalnos, un mūsu Austrijas kolēģi bija ļoti pretimnākoši, neskatoties uz to, ka iepriekšējā dienā bija organizējuši liela ugunsgrēka dzēšanu. Speciāli mums tika nodemonstrēta krājas kopšanas cirtes norise kalna nogāzē ar slīpumu ap 45 grādiem.

Vietās, kur līdz šim nav bijusi saimnieciskā darbība, mežizstrādes darbi tiek uzsākti ar kalnu ceļa ierīkošanu. Ceļa joslā tiek nocirsti koki un izrauti celmi. Grunts ir dolomīts, kas tiek aizvests un realizēts, pamazām izveidojot ceļa klātņi. Tad ar motorzāģi perpendikulāri ceļam, no augšas uz leju, tiek izcirsti apmēram 2 metrus plati un līdz 600 metriem gari ideāli taisni treilēšanas ceļi, nogāžot kokus virzienā no kalna uz leju.

Uz ceļa tiek novietota treilēšanas iekārta, tas ir, ar atsaitēm nospriegots treilēšanas masts. Pa treilēšanas ceļu lejā tiek nolaista un nostiprināta centrālā trosē, pa kuru arī pārvietojas treilēšanas iekārta MSK-3. Centrālo trosi nospriegojot, iekārta tiek pacelta uz augšu un

atbrīvojot nolaista lejā. Procesā piedalās divi cilvēki, katram iekārtas vadības pultis un sakaru līdzekļi. Koku gāzējs ir nokāpis lejā, nozāģējis vienu vai vairākus kokus un sagaida pa trosi slidošo treilēšanas iekārtu, ar pults palīdzību pārņem tās vadību. Vajadzīgajā vietā treilēšanas iekārtu nolaiž uz zemes, paņem cilpeņus un apliek tos ap neatzarota koka stumbru. Kad piestiprināti viens vai vairāki koki, atkarībā no to lieluma, koku gāzējs, nospriegojot centrālo trosi, stumbrus nedaudz paceļ no zemes un sāk virzīt kalnā augšā.

Otrais strādnieks atrodas uz ceļa un pārņem vadību savā pārziņā. Kad stumbri ir izvilkti augšā, tie tiek novietoti šķērsām pāri ceļam, atbrīvoti no cilpe-

Trošu treilēšanas sistēma

Tehnika piemērota kalnu apstākļiem

Austrijā lielākā daļa mežu aug kalnu nogāzēs

ņiem un treilēšanas iekārta tiek laista atpakaļ lejā. Uz ekskavatora bāzes ir uzstādīta harvesterā galviņa, un harvesteris paņem izvilktos stumbrus un sagatavo sortimentus. Pa šo laiku koku gāzējs nozāģē nākamo koku. Tā divi strādnieki maiņā

sagatavo līdz 58 m³ sortimentu.

Vietās ar mazāku slīpumu koksne tiek sagatavota, izmantojot motorzāģus vai harvesterus, un pievesta ar forvarderiem.

Veicot krājas kopšanas cirtes, Austrijā audzes atstāj daudz biežākas nekā Latvijā. Viņi daudz neuztraucas par to, ka egles zaļais vainags ir mazāks pat par pusi no stumbra garuma. Koki aug līdz 50 metriem gari, ciršanas vecumā viena hektāra audzes krāja ir ap 500 m³. Ir bijušas audzes, kurās nocirsti līdz 800 m³ no hektāra. Ciršanas vecums eglei ir 101 gads.

Izcirtumu lielums nepārsniedz vienu hektāru (izņemot vējgāzes, snieglauzes vai lavīnu postījumus), atjaunojas dabiski ļoti labi, galvenokārt ar egli. Mākslīgi atjauno tikai 20% no platībām.

Iveta Desaine,

SIA «Skogssalskapet»
mežsaimniecības speciāliste

Treilēšanas masts

Ekoloģiskie koki – mūsu nodoklis dabai

Ļaužu uzskati par to, kas ir kārtīgs mežs un rūpīgi izstrādāta cirsmā, gadu gaitā ir radikāli mainījušies. Vecākie mežinieki vēl atceras laikus, kad visas cirsmas atliekas pēc izstrādes tika savāktas kaudzēs un dedzinātas.

DABAS AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS – DEFINĒTAS SAPROTAMI

Ar laiku prasības cirsmu satīrīšanā kļuva „maigākas”, pamazām nāca izpratne, ka, nelikvidējot koksnei sadaloties, augsne tiek bagātināta ar trūdvielām, tādēļ to dedzināt vai no cirsmas aizvākt nav mērķtiecīgi. Diezgan revolucionāru apvērsumu mūsu likumdošanā dabas aizsardzības prasību jomā ieviesa 2000. gadā iznākūšais *Meža likums*, kas noteica, ka pēc kailcirtes izstrādes uz 1 ha cirsmas jāatstāj nenocirstī vismaz 5 augstspējīgi lielāko dimensiju koki, tika noteiktas arī citas dabas aizsardzības prasības. Ar laiku prasības šajā jomā

kļuva konkrētākas, pieauga arī meža īpašnieku izpratne. Pēdējos Koku ciršanas noteikumos iekļautas arī dabas aizsardzības prasības, un tās definētas ļoti saprotami.

KĀDUS KOKUS JĀATSTĀJ?

Noteikumos uzsvērts, ka kā ekoloģiskie vispirms jāizraugās tieši **vecie iepriekšējās audzes koki**. Bērzu, egļu mežā tādi varētu būt priedes, ozoli un citi cieta lapu koku sugu koki, bet baltalkšņu un apšu audzēs šādai kategorijai atbilstīs arī, piemēram, pieauguši bērzi. Ja šādu koku cirsmā nav, ekoloģisko koku izvēle priekšroka dodama kokiem, kuri teorētiski būtu spējīgi „sagaidīt” izaugam jauno mežu, kas nāks nocirstā vietā. Šiem kokiem uzdevums nodrošināt arī dzīvesvietu pēc iespējas daudziem citiem dzīvjiem organismiem. Ekoloģiskie koki **nav** jāatstāj vienmērīgi pa visu platību, vēlams tos atstāt grupā, kur līdz ar to kaut neliela

platībā saglabājas vecā meža dabiskā mikrovide. Šādam nolūkam koku pudurīti būtu jā saglabā arī pamežs un 2.stāva koki. Vēl labāk būtu, ja šī grupa atrastos pie vēl augoša meža sienas. Vienīgi jāseko līdz, lai, veicot nākamo meža taksāciju, šī nenocirstā daļa netiktu izdalīta kā jauns pieauguša meža nogabals.

Ekoloģiskie koki – MĀJAS DZĪVAI RADĪBAI

Atstājot priekšroku dod vēl ja noturīgiem kokiem, tādēļ šādam mērķim nederēs, piemēram, egle. Bet gadās, ka vējš tomēr cirtēju saudzētos kokus izgāž vai nolauž. Nereti cilvēki jautā, kādēļ šos kokus nedrīkst no cirsmas izvākt arī tad. Atmirušajā koksne, tāpat kā augošajā, mājā dzīvas būtnes – sēnes, kukaiņi, mikroorganismi, tikai citi. Tie dzīvos kokus nekādā veidā neapdraud, bet ir vajadzīgi, lai nemazinātos mūsu dabas daudzveidība.

Jāatstāj arī dobumainie koki, jo tā ir mājvieta putniem, kas, pilnīgi iespējams, neļaus mūsu mežos savairoties kaitēkļiem, jāatstāj koki ar lielām ligzdām (arī tad, ja tās nav aizsargājamo sugu putnu ligzdas!). Turklāt ap šim kokiem jā saglabā ārējā koku rinda, lai putns savā mājā varētu justies omulīgi. Jā saglabā koki, pie kuriem izvietoti skudru pūžņi. Apaugsms saglabājams arī ap alām, galu galā arī āpsim un lapsai kaut kur jādzīvo, un mežs ir viņu mājas.

Dabas aizsardzības prasībās noteikts, ka koki jā saglabā arī mikroieplakās. Augsnē ap zemajām vietām veidojas ūdens

noteces pazemes „kanāliņi”, pa kuriem liekais mitrums tiek novadīts no pārējās platības. Ar izvedējtehniku tos viegli var aizspiest, un tad tie pārstāj funkcionēt. Līdz ar to tiek izjaukts ūdens noteces režīms un tas veicina pārpurvošanos. Savukārt pieaugušie koki ar savām saknēm uzņem visai lielu daudzumu mitruma, kas pēc tam iztvaiko atmosfērā. Turklāt jāreķinās ar to, ka slapjās vietas pēc nociršanas slikti atjaunojas, aizaug ar vigriezēm un kārkliem.

Noteikumos paredzēti vēl arī citi gadījumi, kad koki saglabājami. Visi tie ieskaitāmi ekoloģisko koku skaitā, ja vien pēc savām dimensijām atbilst ekoloģiskajiem kokiem izvirzītajām prasībām. Ja šādu koku skaits pietiekams, papildus ekoloģiskos kokus nav nepieciešams atstāt.

Protams, mežs nav parks, tam ir arī svarīga ekonomiska nozīme tā īpašnieka budžeta plānos, tādēļ, kad koki pieauguši, tos nocērt. Tomēr kailcirtē ir diezgan nežēlīga operācija dzīvjam organismam, ko sauc par mežu. Tos mežus, ko šodien cērtam, paši neesam audzējuši, mēs ievācam iepriekšējās paaudzes vai arī pašas dabas izaudzēto, tādēļ nedrīkst katru augošu koku domās pārvērst latos un reķināt, cik naudas izteiksmē būtu varēts iegūt no cirsmā palikušajiem. Uzskatīsim, ka tā ir mūsu nodeva dabai, tāds sava veida nodoklis, kurš pat nav jā maksā no personiskā naudas maka.

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

AIZSARGĀSIM STĀDĪJUMUS NO MEŽA DZĪVNIĒKU POSTĪJUMIEM!

Pēc tam, kad mežā vai neizmantotā lauksaimniecības zemē ar jauniem kociņiem apstādīta kārtējā platība, pārņem gandarījums: «Lai tik nu labi aug!» Taču pavasarī, apraugot, kā jaunais mežs pārziemojis, saimnieku bieži sagaida vilšanās, jo pagājušajā vai aizpagājušajā gadā stādītie kociņi nebūt vairs neizskatās tādi, kādi rudenī tika atstāti. Daudziem stādiem trūkst galotnišu, dažreiz tieši otrādi – galotnītes ir, bet vairs nav neviena sānu zara. «Intensīva medību

saimniecība nav savienojama ar mežsaimniecību!» nereti dzirdēts apgalvojums. Tad ko darīt meža īpašniekam? Mežs ir dzīvnieku mājas, viņi tur dzīvo un dzīvos arī nākotnē.

Meža konsultāciju pakalpojuma centra Dienvidkurzemes nodaļas vadītājs Uldis Šēnbergs uzskata, ka vienīgais risinājums ir augu aizsardzības līdzekļi. Pie mums plašāk pazīstami divi – *Cervacol* un *Plantskid*. Abi ir apkārtējai videi pilnīgi nekaitīgi.

Cervacol pēc savas uzbūves ir abrazīva pasta, kuru uzziēž uz kociņa galotnes. Pastas galvenās sastāvdaļas ir smiltis un speciāla līme, kas to satur kopā. Tā nav indīga, taču, kad dzīvnieks apstrādātā kociņa galotni nokož, pasta nonāk tam mutē. Uldis smejas, ka smiltis arī bukam negaršo, tādēļ tas ieceri šajā platībā pamieroties ātri atmet. Ar pastu stādījumus apstrādā rudenī. Pasta nopērkama 5 kg iepakojumos, un tā ir jau gatava lietošanai. *Cervacol* patēriņš ir

viens iepakojums uz 1,5 līdz 2,5 tūkstošiem stādīņu atkarībā no stādu izmēra. Vienīgais, kas apstrādājot jāievēro – apsmērējamajiem kociņiem jābūt sausiem, citādi pasta pie tiem nepielips. Kociņi jāapstrādā bezsala apstākļos, jo, kad temperatūra būs

(Turpinājums 13. lpp.)

Darījumu līgums – formalitāte vai glābšanas riņķis?

«Ak, šie papīri! To taču ar katru gadu kļūst arvien vairāk! Tā darišana nav tik liela kā tā papīru rakstīšana!» – šādas un līdzīgas sarunas esam dzirdējuši gandrīz vai katrs, un nereti teiktajam var tikai piekrist. Kopš lietojam datorus un ko-pētājus, no birojiem izejošo dokumentu un informatīvo rakstu skaits, šķiet, ir vairojies ģeometriskā progresijā. Bet ir dokumenti, kuru eksistence ir vitāli nepieciešama ne vien mūsu sirdsmieram, bet arī finansālajam stāvoklim. Tie ir darījumu līgumi, ko nosacīti var iedalīt divās daļās – pirkšanas-pārdošanas līgumi un pakalpojumu līgumi.

PAKALPOJUMU LĪGUMI

Pakalpojumu līgumi tiek slēgti par kāda konkrēta darba izpildi. Piemēram, ja meža īpašnieks griežas Meža konsultāciju pakalpojumu centra birojā ar vēlmi, lai tiek iestīgots vai izdastots lielāks meža gabals. Tad nodaļas vadītājs piedāvā sastādīt līgumu, kurā tiek norādīts veicamā darba

apjoms, konkrētie meža noga-bali, paredzamais darba veikšanas termiņš un tas, cik šāds pakalpojums maksās. Tas, no vienas puses, aizsargā pakalpojumu sniedzēja intereses gadījumā, ja īpašnieks pēkšņi pārdomā un no pakalpojuma atsakās, kad tas jau veikts. Ne mazāk svarīgi tas ir pasūtītājam, jo garantē, ka darbs tiks izpildīts termiņā un par tā veikšanu netiks pieprasīta vēl kāda papildus samaksa, par kuru iepriekš nekas netika runāts. Pakalpojumu līgumi ir obligāti meža apsaimniekošanas plāna izstrādes un kopjamo platību uzmērīšanas ES finansētiem pasākumiem. Šādus līgumus būtu ļoti ieteicams slēgt arī ar firmām, kas piedāvā cita veida mežsaimniecisko darbu pakalpojumus – stādīšanu, jaunaudžu kopšanu u.c., jo sevišķi, ja darbs jāveic noteiktā termiņā. Šajos gadījumos gan jāseko, lai šis termiņš līgumā arī būtu norādīts. Ir gadījies saskarties ar līgumiem, kura tipveida formu piedāvāja pakalpojumu sniedzējs uzņēmums (SIA) un kur bija ļoti sīki aprakstīts,

kādā veidā tiks aprēķināti soda procenti, ja pasūtītājs laikā neapmaksās rēķinu, bet ne ar vārdu nebija pieminēts, kurā laikā stādīšana notiks. Rezultātā kailsakņu egļu stādi mežā tika iestādīti nedēļu pirms Jāņiem, un, protams, neieauga, bet īpašniece par darbu bija spiesta samaksāt pilnā apmērā, turklāt vēl saņēma VMD uzlikto administratīvo sodu par termiņā neatjaunotu platību.

PIRKŠANAS-PĀRDOŠANAS LĪGUMI

Pirkšanas-pārdošanas līgumi tiek slēgti gan par īpašuma, gan cirsmas (cirsmas izstrādes tiesību) pārdošanu. Pirmajā gadījumā līgumu sastāda zvērīnātais notārs, kura klātbūtnē tas tiek arī parakstīts. Protams, «zemūdens akmeņi» iespējami arī šajā gadījumā, bet pret visa īpašuma pārdošanu cilvēki parasti izturas nopietnāk un ar līguma nosacījumiem iepazīstas.

Nereti savādāk gadās ar cirsmu pārdošanas līgumiem. Šos dokumentus lielākoties notariāli neapstiprina (lai gan to var arī darīt), tos paraksta tikai abas līgumslēdzāju puses. Līgums tiek sastādīts 2 eksemplāros, un katra puse saņem pa vienam tā oriģinālam. Firmas, kas ar mežizstrādi nodarbojas profesionāli, parasti piedāvā savas tipveida līguma formas, kas ir universālas visiem gadījumiem. Lielākoties tie ir sastādīti juridiski korekti. Taču tas nenozīmē, ka cirsmas pārdevējs nevar līgumā iekļaut arī papildus punktus, piemēram, malkas piegādi viņa vajadzībām. Šajā gadījumā, protams, jāatrunā, cik šī malka maksās. Noteikti līgumā būtu jāiekļauj prasība par pievešanas ceļu sakārtošanu pēc izstrādes pabeigšanas un par to, ka izstrādātājs nes pilnu materiālu

atbildību par meža izdarītiem pārkāpumiem, ja tādi gadījušies. Valsts meža dienests jebkurā gadījumā sodīs pašu meža īpašnieku, bet noslēgtais līgums būs kā rīks, ar kuru vērsties pret izstrādātāju, ja tas šajā sakarā nekādas saistības uzņemties nevēlēsies. Līgumā var atrunāt arī, pa kuru vietu materiāli tiks pievesti, cirsmas izstrādes laiku un vai izstrāde tiks veikta ar motorzāģiem vai harvesteri, ja īpašniekam tas ir aktuāli. Ļoti svarīgs ir līgumā noteiktais naudas samaksas termiņš, kā arī nosacījums, vai cirsmu atļauts sākt izstrādāt pirms nauda ieskaitīta pārdevēja bankas kontā.

Ja darījums tiek noslēgts bez cirsmas iepriekšējas dastāšanas, arī tad pirkuma līgums obligāti nepieciešams. Šajā gadījumā tajā jānorāda priekšapmaksas summa, minimālais koksnes apjoms, par kādu samaksāts, un cena, kas tiks maksāta par katru papildus iegūto kubikmetru. Jābūt atrunātam arī, kā meža īpašniekam būs iespējams uzzināt galējo no viņa meža izzāģēto koksnes vairumu. Ar naudu saistītos darījumos neizklausās īpaši nopietni frāze: «Mēs viens otram uzticamies!»

Laiki mainās. Tās firmas, kas deviņdesmitajos gados nodarbojās ar nekaunīgu krāpšanu un kuru īpašnieki staigāja treniņtērpos un skūtām galvām, sen ir aizgājušas nebūtībā. Mūsdienās mežizstrādes uzņēmumos strādā patīkami cilvēki ar labām manierēm, kas tiešā veidā nevienam nekrāpj un līguma nosacījumus parasti pilda. Tomēr katra pārdevēja paša pienākums ir sekot, lai noslēgtais līgums būtu viņa interesēs, nevis pretēji.

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

(Turpinājums no 12. lpp.)

zem nulles, repelents sacietēs un to nebūs iespējams uzziest. Uldis ir pārliecinājies, ka pareizi uzmērēts aizsarglīdzeklis savu iedarbību saglabā vēl arī nākamā vasarā un nekāda papildus apstrāde pavasarī nav nepieciešama.

Plantskid, pēc Ulda domām, ir piemērots tiem, kuriem, veicot apstrādi ar repelentu, nepatīk locīties. Šis aizsargli-

dzeklis uz kociņiem tiek uzsmidzināts ar miglotāja palīdzību. *Plantskid* izgatavots uz mājlopu asiņu bāzēs. Tā smaka, kas ir cilvēkiem praktiski nemanāma, dzīvniekos izraisa trauksmes sajūtu, un tie apstrādātajai platībai netuvojas. *Plantskid* pārdod 1 kg iepakojumos, taču tas ir jāatšķaida ar ūdeni attiecībā 1:5. Ar šādu daudzumu var apstrādāt aptuveni 1000 stādīņu. Šķīdums jāuzsmidzina pavisam nelielā

daudzumā uz kociņa galotnes. Apmēram 2 stundu laikā augs to uzsūc, un pēc tam arī nokrišņi tā iedarbību vairs nespēj mazināt. Arī ar *Plantskid* stādījumus apstrādā rudenī, bet, ja dzīvnieku blīvums liels, pavasarī pilnīgai drošībai nepieciešama papildus apstrāde.

Protams, repelents maksā naudu, taču ar šīm papildus izmaksām ir jāreķinās, ja vēlas mežu atjaunot stādot. Mūsu tautai ir sakāmvārds – skopais

maksā divreiz. Šajā gadījumā tas var izrādīties precīzi vietā. Jāatceras, ka platību pārstādīt izmaksās krietni dārgāk nekā maksā repelents, un arī darba patēriņš būs krietni lielāks. Neļausim būkiem un citiem ragaiņiem mūsu no jauna iestādītās platības izmantot kā personīgo ēdamzāli, kur, viņuprāt, laipni uzklāts galds!

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

EJ (EJAM) BEKOT!

Tikko zeme lietū kaut nedaudz atvilgusi, Latvijas sēņotāji dodas meža virzienā izlūkot iespējamo «ķērienu», taču, izrādās, tepat kaimiņos ir zemes, piemēram, Zviedrija, kur iedzīvotājus visa šī «sēņu būšana» atstāj stipri vienaldzīgus. Nelaimīgie skandināvi, viņi taču nezina, no kā atsakās, vai ne!

Bet arī tepat, mūsu valstī, ir ēdamas sēnes, turklāt garšīgas, kuras liela daļa sēņotāju savos grozos neliek. Tāda ir, piemēram, tintene – garšīga ēdamā sēne, kuru gan nedrīkst lietot kombinācijā ar alkoholu. Arī gandrīz visas pūpēžu sugas ir ēdamas, protams, kamēr tie nav pārauguši. Krievu tautības cilvēki labprāt lasa celmenes, kuras pēc novārišanas ir garšīgas un ēdamas, bet lielākā daļa latviešu tām mežā nevelta ne mazāko uzmanību. Tajā pat laikā pēdējie pētījumi liecina, ka visu pazītās un iecienītās cūcenes satur kancerogēnas vielas, tādēļ to lietošana uzturā rūpīgi jāapsver.

Protams, nav iespējams atpazīt sēni tikai pēc vārdiska apraksta arī pēc attēla sēņu grāmatā ne. Tādēļ Meža konsultāciju pakalpojumu centrs ar Valsts Lauku tīkla atbalstu šogad visai plaši organizēja seminārus par sēņu atpazīšanu, kur kopā ar mikoloģi Initu Dānielu mācījās sēņu atpazīšanu dabā, pētīja pazīmes, kurām jāpievērš uzmanība sēņu noteikšanā. Šādi semināri, iespējams, notiks arī nākamgad.

Kad sēnes salasītas vairāku spaiņu apjomā, tūlīt visas apēst nav iespējams. Tādēļ ir tik daudz dažādu garšīgu veidu, kā tās saglabāt ziemai.

SĀLĪTAS SĒNES

Vārāmās sēnes jau no seniem laikiem tiek sālītas. Mana bijusī kolēģe Guna rikojas tā – sēnes pēc novārišanas sajauc ar sāli un ķiplokiem, pēdējos nežēlojot, un šādā veidā vienu dienu

notur, tad blīvi pilda burkā, uzmanoties, lai nepaliek gaisa burbuli. Pa virsu uzlej nedaudz augu eļļas un aizvāko. Šādi gatavotas, sēnes vēsā vietā uzglabājas visu ziemu un ir ērti izmantojamas.

MARINĒTAS SĒNES

Drusku augstāka «pilotāža» ir marinētas sēnes. Šoreiz sēnes vāra marinādē, kuru katrs var gatavot pēc savas garšas – cik nu sāļu un skābu vēlas. Tāpat garšvielas marinādei var pievienot pēc paša izvēles. Guna, piemēram, marinējot lieto arī krustnagliņas un kanēli. Garša ir vienkārši fantastiska! Kad sēnes gatavas, tās kopā ar marinādi pilda sterilizētās burkā un aizvāko. Pasterizēšana nav nepieciešama, bet, ja pagrabs silts, papildus drošības dēļ der burciņas izkarsēt.

SKĀBĒTAS SĒNES

Vai jūs zinājāt, ka sēnes var arī skābēt? Senāk tā darīja itin bieži. Tāpat kā pie sālišanas, sēnes vispirms novāra, bet pēc tam lielākā traukā liek kārtām – sēnes, sāls, dilles un upeņu lapas, ķiploki, atkal sēnes utt.

Rudmieses ir vienīgās sēnes, kuras sāļa nevāritas. Pati nesmu mēģinājusi, bet zinātāji saka – esot garšīgi. Taču, ja nevēlas riskēt, rudmieses ziemai var pagatavot arī sautētas savā sulā. Šim nolūkam katliņā ar rudmiesēm ielej pavisam nelielu ūdens daudzumu, jo karsējot jau pavisam drīz sāk izdalīties sēņu dabiskā sula. No garšvielām pievieno vienīgi sāli, lai nenomāktu īpašo, rudmiesēm raksturīgo skuju garšu. Kad sēnes gatavas, tās pilda burciņās un aizvāko. Ja labs pagrabs, šādi konservi uzglabājas bez pasterizēšanas, bet, ja neesat pārliecināti, burciņas var arī nedaudz pakarsēt.

SALĀTI ZIEMAI

Katrai saimniecei, protams, ir savas receptes, kā no sēnēm pagatavot salātus ziemai. Dažādas ir produktu attiecības, garšvielu daudzums, bet pamatdoma īpaši neatšķiras, un katrai saimniecei, protams, vispareizākā šķiet paša izmantotā recepte. Arī man ir tādas, gadu gaitā pārbaudītas, savā laikā savāktas gan internetā, gan no avižu izgriezumiem – paldies to autorēm! Ar dažām labprāt padalīšos.

Salātiem parasti izmantoju rudens sēnes – vilnišus, krimildes, alksnēnes un līdzīgas. Pirmajā variantā vajag 3 l novārītu sēņu, kilogramu sīpolu, 0,5 l tomātu pastas, 0,5 l augu eļļas. Sāli, piparus, ķiplokus beru pēc garšas. Vispirms katlā eļļā apvāru sīpolus, līdz tie kļūst zeltaini, tad pievienoju strēmēlēs sagrieztas sēnes. Vāru nepilnu pusstundu maisot, lai nepiedeg. Beigās pielieku tomātu pastu, saspiežus ķiplokus un citas garšvielas, arī nedaudz etiķa (bez tā var iztikt, ja nevēlas skābumu) un šķipsnu sarkano piparu. Atliek tikai iepildīt burkā un aizvākot. Glabājas bez karsēšanas, tas ir pārbaudīts! Turklāt ziemā var ēst gan aukstus, gan uzkarsētus kā piedevu kartupeļiem.

Nav slikts arī otrs variants. Šiem salātiem vajag 3 kg vārītu sēņu, pa kilogramam burkānu, tomātu un sīpolu, kā arī 1 l eļļas. Pamatreceptē minētas arī precīzi 15 tējkarotes sāls un 7 tējkarotes cukura, bet šis garšvielas katra saimniece, protams, var pievienot pēc paša garšas. Šajā variantā sēnes samal un sautē eļļā kopā ar sīki sagriežtiem sīpoliem, tomātiem un sarīvētiem burkāniem. Vāra apmēram pusstundu, beigās pielej nedaudz etiķa pēc garšas. Arī šie salāti labi uzglabājas bez pasterizēšanas.

SĒŅU SOĻANKA

Ja sēņu nav daudz, bet kaut ko gatavot gribas, vāru ziemai sēņu soļanku. Šai receptei vajag pa kilogramam vārītu sēņu, svaigu kāpostu un sīpolu, kā arī puslitru eļļas un puslitru tomātu mērces vai pastas. Ķiplokus, sāli, cukuru, piparus liek pēc garšas. Vispirms katlā eļļā apbrūnina sīpolus, tad pievieno

pārējās sastāvdaļas un vāra, kamēr kāposti miksti. Ziemā labi der zupas pagatavošanai.

CEPTAS RUDMIESES

Savukārt mana laba draudzene Māra ziemai gatavo ceptas rudmieses. Apmēram kilogramu rudmiešu kārto uz cepešpannas, apkaisa ar sāli un cep minūtes desmit. Tad tādas karstas sēnes pilda burkā, pa starpu liekot sagrieztus ķiplokus, un pārlej ar karstu marinādi. Marinādei 2 glāzēm ūdens pievieno 1 sagrieztu sīpolu, 8 melnos piparus, 4 lauru lapas, 2 tējkarotes sāls un 1 tējkaroti cukura. Visu kopā nedaudz pavāra, izkāš un pielej 1 glāzi 9% etiķa. Marinādi pārlej sēnēm burkā, burkas aizvāko, un salāti gatavi!

SĒNES EĻĀ

Ne mazāk garšīgas ir Māras gatavotās sēnes eļļā. Vajag vārītas sēnes – nedaudz pāri kilogramam – un dažas ķiploku daiviņas. Sēnēs sagriež, kārto burkā pamīšus ar ķiplokiem. Tad gatavo garšvielu novārījumu (uz glāzi ūdens ņem 2 sagrieztus sīpolus, 10 melnos piparus, 3 lauru lapas, ēdamkaroti sāls un tējkaroti cukura). Kad visas sastāvdaļas kopā nedaudz pavārītas, novārījumu izkāš, pielej glāzi eļļas un vēlreiz uzvāra. Beigās pievieno vēl pāris karotes etiķa pēc garšas un karstu pārlej sēnēm burkā. Pasterizēt nevajag, aizvākošanai var lietot arī plastmasas vāciņus.

Pēdējo 20 gadu posmā laiki būtiski mainījušies. Senāk ziemas krājumus gatavot lika nepieciešamība, jo veikalos neko nopirkt nevarēja. Tagad it kā ir viss, bet vai tas ir tieši tāds, kā mums garšo? Vai nav tā kā par daudz etiķa? Vai cena neliekas neatbilstoši augsta? Bet varbūt jums, tāpat kā man, gluži vienkārši patīk paeksperimentēt? Ticiet man, virtuve tam ir pati piemērotākā vieta. **Tikai noteikti izvēlēsimies vienīgi labi pazīstamas sēnes**, jo, kā smejas, ēdamas jau tās esot visas, taču dažas tikai vienreiz!

Alda Velvere,

MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vadītāja vietniece

Grozījumi Medību likumā

Darbs pie grozījumiem Medību likumā ir bijis ļoti ilgs – vairāk nekā divi gadi dažādās darba grupās Zemkopības ministrijā, pēc tam gandrīz pusgads Saeimā, kamēr tas nonācis līdz trešajam lasījumam. Jaunajam likumam jāstājas spēkā 2014.gada janvārī, bet līdz tam vēl jāievieš izmaiņas vairākos Ministru kabineta noteikumos.

Medību likuma grozījumi paredz virkni risinājumu, lai varētu samazināt mežacūku postījumus. Turklāt likuma grozījumos ir iekļauts jauns pants par kārtību, kā rīkoties gadījumos, ja medijamie dzīvnieki nodara ievērojamus postījumus lauksaimniecībai vai mežsaimniecībai, kā arī paredz iespēju mežacūku medībām izmantot nakts redzamības tēmekļus un pusautomātiskos ieročus ar patronu ietilpību vairāk nekā trīs patronas.

Lai aizsargātu medijamo dzīvnieku populācijas, Medību likums nosaka, cik lielam jābūt medību iecirknim, lai kādu konkrētu sugu drīkstētu medīt.

Attiecībā uz īpašuma tiesībām likumā nekas nav mainīts. Medību tiesības iepriekš un arī turpmāk būs piestiprinātas īpašumam, kura teritorijā ir medībām derīga platība. Medību tiesību īpašnieks jebkurā gadījumā būs zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs. Par lietotāju viņu uzskatīs

tikai ar to brīdi (atšķirībā no šā brīža regulējuma), kad viņš būs oficiāli reģistrējis medību iecirkni vismaz 200 hektāru platībā (tāda ir likuma 19.pantā stirnu medīšanai noteiktā minimālā platība). Pārējā laikā medijamo sugu dzīvniekus savā īpašumā viņš varēs medīt nelimitēti bez reģistrēšanas, tikai informējot Valsts meža dienestu un ievērojot vispārējās medības reglamentējošo normatīvo aktu prasības.

Darba grupā ir panāktas principiālās vienošanās un likumprojektā iestrādātas būtiskākās izmaiņas:

- ♦ Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30.novembra direktīvai 2009/147/EK **par savvaļas putnu aizsardzību** veiktas izmaiņas Medību likuma 1.panta 6¹⁾ apakšpunktā, 3.panta (4), (5), (6) un (7) daļā un 6.pantā.

- ♦ **Par medību resursu apsaimniekošanas pilnveidoša-**

MKPC Dienvidlatgales nodaļas vadītājs Jānis Dzalbs medniekus informē par kārtību un drošību dzinējmedībās

nu un medību saimniecības organizācijas optimizāciju:

- ♦ Noteiktas teritorijas, kurās medības aizliegtas (3.panta (3) daļa);

- ♦ Izveidots regulējums medībām pielīdzināmām darbībām iežogotās teritorijās ar savvaļai līdzīgiem apstākļiem savvaļas dzīvnieku audzētāju atbalstam (3.panta (2) daļa);

- ♦ Pilnveidota pieļaujamo nomedīšanas apjomu (limitu) noteikšanas kārtība, dzīvnieku uzskaiti aizstājot ar populācijas stāvokļa novērtēšanu (20. pants);

- ♦ Radīti nosacījumi šķirnes medību suņu apmācībai (10. pants).

- ♦ **Attiecībā uz administratīvā sloga mazināšanu:**

- ♦ Atviegloti nosacījumi ārvalstu medniekiem medīt Latvijā (16. pants);

- ♦ Par nelietderīgu atzīta turpmāka trofeju izvešanas atļaujas administrēšana;

- ♦ Samazināts administratīvais slogs mednieka apliecības iegūšanai, kas attiecas uz komunikāciju starp VMD un VP pirms mednieka apliecības izsniegšanas (14. panta (1) daļa).

- ♦ **Par medību tiesību apriti:**

- ♦ Izveidots deleģējums medību tiesību aprites reglamentēšanai (17.panta (2) daļa) – MK līmenī paredzēts noteikt obligātās līguma sastāvdaļas *ar mērķi sakārtot medību tiesību apriti, novēršot lokālas nesaskaņas un līdz minimumam samazinot tiesvedības;*

- ♦ Zemes īpašniekam paredzētas tiesības nelimitēto medijamo dzīvnieku medīšanai bez medību iecirkņa reģistrācijas (17.pants).

- ♦ **Medijamo dzīvnieku postījumu mazināšana:**

- ♦ Atvieglota medību iecirkņa izveidošana meža cūku medībām, minimālajās platībās iekļaujot arī lauksaimniecībā izmantojamās zemes (19. panta (1) daļas 2) punkts);

- ♦ Skaidri definēti pušu pieņēmumi savvaļas medijamo dzīvnieku postījumu mazināšanai (29.pants);

- ♦ Izveidots alternatīvs represīvs mehānisms ārkārtas postījumu novēršanai – Medību koordinācijas komisijas (29.panta (4) daļas 4) punkts, (5) daļa, (6) daļa, (7) daļas 5) punkts);

- ♦ Paplašināts medībās izmantojamo līdzekļu, rīku un metožu klāsts, ciktāl tas nav pretrunā ar ES tiesību aktiem – nakts tēmekļi, pusautomātiskie ieroči bez patronu ierobežojuma meža cūku, lapsu, jēnotsuņu medībām (24. pants).

- ♦ **Tehniski precizējumi:**

- ♦ Attiecīgi precizēti deleģējumu Ministru kabineta noteikumiem;

- ♦ Veikti atsevišķi laikmetam atbilstoši tehniski precizējumi (1. panta definīcijas, tematiska normu pārceļšana likuma ietvaros).

Neviens likums nepiespiecis zemniekus komunicēt ar medniekiem, tāpēc būs iecietīgi un saprotoši viens pret otru. Saprātīgi saimniekojot savā medību saimniecībā, sadarbojoties ar zemes un mežu īpašniekiem, var izvairīties no nevajadzīgiem savstarpējiem konfliktiem.

Juris Šaiters,

MKPC medību saimniecības vecākais speciālists

Skrīveru dendrārijs – interesanta apskates vieta

Skrīveru dendrārijs ir jauka pastaigu vieta ar brīnišķīgām ainavām, kas atrodas Skrīveru novada Skrīveru pagasta teritorijā, Rīgas – Daugavpils šosejas labajā pusē, 78 km attālumā no Rīgas. Te ikvienam ir iespēja iepazīties ar citu zemi tradicionālo mežu ainavu, nepametot Latvijas teritoriju.

Skrīveru dendrārijā nepilnu 17 ha platībā atrodas ap 300 koku un krūmu sugu, kas saglabājušās no tām 679 šķirnēm, kas te auga līdz Pirmajam pasaules karam.

ĪSA VĒSTURE

Baltijas vācu muižnieki par prestižu lietu uzskatīja labu parku. Tāds reprezentācijas parks tapa arī Skrīveros. Dendrāriju, kurā pirmie koku stādījumi veikti 1891. gadā, ir izveidojis Skrīveru muižas īpašnieks Maksimilians Siverss (1857.–1919.), kas, studējams Tērbatā, iegūvis lieliskas zināšanas dendroloģijā.

Dendrārija izveidošanā M. Siverss ievērojis šādus principus:

- ♦ Stādījumi izkārojami dabiskā (angļu) ainavu parka stilā;

- ♦ Sugas jāgrupē pēc floru ģeogrāfijas principa, ņemot vērā augu ekoloģiskās īpatnības;

- ♦ Katrā floristiskajā apgabalā jāveido tādas augu sabiedrības, kas ir pēc iespējas tuvākas dabiskajām;

- ♦ Floristiskie apgabali parkā jāveido tādā secībā, kas atbilst to vietai uz zemeslodes, lai parādītu pāreju no viena apgabala uz otru;

- ♦ Visi stādi jāizaudzē no savvaļas augu sēklām vai spraudņiem, kas saņemti tieši no attiecīgā floristiskā apgabala.

M. Siverss pētījis izvēlēto floristisko apgabalu klimatu, augsni, veģetācijas īpatnības un salīdzinājis tos ar Skrīveriem. Savos pētījumos viņš noskaidrojis vispiemērotākos reģionus izejmateriāla vākšanai un secinājis, ka Baltijā labi jūtas Ziemeļamerikas sugas, tāpēc tām atvēlēja lielāka vieta.

Līdztekus dendrārijam Siverss stādīja meža kultūras ar svešzemju sugām. Šie stādījumi līdz mūsu dienām saglabājušies tikai daļēji, un tiem ir aizsargājamo dendroloģisko stādījumu statuss. Skrīveru

svešzemju koku stādījumu platība ir 389,4 ha, un tie atrodas tieši pretī Skrīveru dendrārijam, Rīgas–Daugavpils šosejas kreisajā pusē. Te atrodamas dažādas svešzemju koku sugas: lapegles, Veimuta priedes, zaļie oši, tūjas koksnes ieguvei. Skrīveru dendrārijs ir pirmais tik plaša mēroga eksperiments Baltijā, un tas dod iespēju spriest gandrīz par sešsimt citzemju sugu introducēšanas izredzēm un to ekoloģiskajām īpašībām.

PILS NAV SAGLABĀJUSIES

Vienlaicīgi ar pirmajiem koku stādījumiem tika uzcelta Jaunā pils.

Nostāsts vēstī, ka, celtniecībai ejot uz beigām, no meža iznācis sirms, balts vecītis – Senlatviešu priesteris – un pareģojis, ka pilij ilgs mūžs nebūs. Lielkungs esot iznīcinājis svētumu, likdams sacirst upurakmeni, lai uzmūrētu pils ieejai kāpnes. Pils iešot bojā, bet kāpnes būšot mūžīgas.

1915. gadā, frontes linijai tuvojoties Daugavas pretējam krastam, pils tiek sagrauta. Jauno pili pēc Pirmā pasaules kara vairs neatjaunoja. 30-to gadu 2. pusē pēc prezidenta Kārļa Ulmaņa rīkojuma tika

novāktas drupas pie lielajiem ceļiem. Pāri palicis tikai torņa fragments. Akmens kāpnes nekas nav skāris.

ZINĀTNISKA VĒRTĪBA

Dendrārija teritorija izvietojas uz divām terasēm. Apakšējā terase pēc Ķeguma spēkstacijas izbūves un Daugavas ūdens līmeņa pacelšanas atrodas tikai 1 m, dažreiz arī mazāk, virs upes ūdens līmeņa. Otra terase aiz stāvas nogāzes paceļas apmēram 13 m virs pirmās. Līdz Ķeguma HES ūdenskrātuves uzpludināšanai 1938. gadā apakšējā terase nekad neapplūda. Mūsdienās apakšējā terase pavasaros bieži pārplūst vidēji 10–15 dienas. Gan augstais ūdens līmenis, gan ledus bojā un iznīcina stādījumus.

Skrīveru dendrārijam ir zinātniska vērtība pieredzes apkopošanai par to, kādas koku un krūmu sugas ir piemērotas Latvijas apstākļiem – kuras no tām ražo sēklas, kuras tikai veģetē, kuras ir neizturīgas mūsu klimatiskajos apstākļos. Dendrārijs ir vieta, kur studenti, skolēni un dabas draugi var apgūt dabā zināšanas par daudzām sugām.

Jekaterīna Blaua,

MKPC Sēlijas nodaļas vadītāja
vietniece

SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264 mkip@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Meža konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas

Nodaļa	Biroji	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Česu nodaļa	Česu birojs	Laila Šestakovska	28323647
	Siguldas birojs	Laila Šestakovska	28323647
Dienvidkurzemes nodaļa	Liepājas birojs	Uldis Šēnbergs	63491241, 29285111
	Saldus birojs	Alda Velvere	63824065, 20222041
Dienvidlatgales nodaļa	Krāslavas birojs	Jānis Dzalbs	65620019, 26459513
Limbažu nodaļa	Limbažu birojs	Jānis Zvaigzne	64022679, 28307178
Ludzas nodaļa	Ludzas birojs	Ludvīgs Karvelis	65722009, 29411165
Madonas nodaļa	Madonas birojs	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Preiļu nodaļa	Preiļu birojs	Astrīda Rudzīte	65381781, 26410476
Rēzeknes nodaļa	Rēzeknes birojs	Jolanta Latišenko	28692818
Rīgas reģionālā nodaļa	Iecavas birojs	Agris Kauliņš	26498315
Sēlijas nodaļa	Jēkabpils birojs	Jānis Sēlis	26465432
	Aizkraukles birojs	Jekaterīna Blaua	65122579, 26534704
Zemgales nodaļa	Jelgavas birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
	Dobeles birojs	Sergejs Repņikovs	29283108
Ziemeļaustrumu nodaļa	Gulbenes birojs	Linda Vladimirova	64474022, 26314426
	Balvu birojs	Linda Vladimirova	26314426
Ziemeļkurzemes nodaļa	Kuldīgas birojs	Valdis Usne	26438175
	Talsu birojs	Valdis Usne	26438175
Ziemeļvidzemes nodaļa	Valmieras birojs	Andris Virs	64250210, 26108426
Apmācību centrs «Pakalniņš»		Daruta Kiopa	64828108, 26141853

Čiekura

NĀKAMAJĀ NUMURĀ

- ♦ Kāds atbalsts gaidāms mežam
- ♦ Kādus ekoloģiskos kokus labāk atstāt
- ♦ Gatavosimies meža stādīšanai

Izdevumu iespēšanai sagatavoja SARMĪTE GRUNDŠTEĪNE, MKPC Informācijas un apmācību daļas vadītāja
Tālr. 63050477, mob. 29133563, ciekurs@mkpc.llkc.lv
Maksimīnece – D. Brinkmane
Druka – SIA Microdot

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63050450

mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Čiekurs izdots Valsts Lauku tīkla pasākumu ietvaros

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVĪDOS

